

**BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”
LA GREA ÎNCERCARE...
A PLECAT DINTRE NOI, MULT PREA DEVREME,
VLAD POHILĂ**

Când spui *Vlad Pohilă*, reacțiile sunt multe și toate pozitive – simpatie, curiozitate, afecțiune, apreciere, admirație, grațitudine...

Destinul a urzit ca de la sfârșitul mileniului doi să meargă cu Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în aceeași direcție, fiind, de prin anii '90, prezent în viața profesională care era și personală. Format într-un regim totalitar, ostil ființei lui, a știut să învețe din tot ce i se întâmpla. A avut greutăți, poate chiar prea multe... Cu toate acestea n-a avut niciodată momente în care să nu întrevadă vreo speranță sau lumină.

Sunt oameni care susțin în viața lor doar un singur examen. Vlad a susținut mai multe examene, grele, și totdeauna le-a trecut cu bine. L-a ajutat amenitatea care-l caracterizează, dragostea lui aparte față de părinți, surori, rude, profesori... de noi, oamenii...

L-au ajutat și lecturile. Cheia ieșirii lui Vlad Pohilă în afara contextului, și chiar în afara timpului, a fost și este lectura. Citea cu satisfacție tot ce vedea în față – text tipărit, text scris de mână, ziar, revistă, carte, album, pliant... Dar ca să răzbați și să rămâi zdravăn, nu ajungea doar lectura, mai era nevoie de cultură și de moralitate, iar Vlad le avea pe ambele.

L-au ajutat să evadeze din context și limbile pe care le învăța și le practica. „Limbile, recunoaște el, mi-au deschis niște ferestre largi spre alte lumi, posibilități fantastice pe atunci”. Cunoașterea limbilor i-a oferit oportunități pe care Vlad le-a valorificat – excursii, traduceri, locuri, drumuri, oameni – care l-au îmbogățit, l-au instruit, l-au perfecționat. Dar nu este perfect, și nici nu tinde spre perfecționism.

A fost Vlad un om fericit? Da. Se bucura de rezultatele altuia, lăuda succesele altora, chiar străini, mai ales tineri – par-

că-l auzim: „Măi, ce copii fascinanți, deștepți, originali...”, când descoperea vreun articol scris de un licean sau de un student. A fost fericit, pentru că nu a făcut rău. Poate pentru că a mai și fost nedreptățit. A fost nedreptățit, pentru că a fost prea bun, pentru că nu putea spune *nu*, nu putea să *refuze*... Totdeauna vorbea respectuos despre adversari, a fost tolerant cu toți, acesta fiind semnul de noblețe care l-a caracterizat pe Vlad Pohilă...

Scria la fel, respectuos, liber, ce voia și cum voia. *Să scrii înseamnă să voiești într-un fel libertatea* – Vlad o avea, o vedeam și o simțeam în articolele lui. E destul să nominalizăm *Și totuși, limba română...*

Suntem într-un timp nefast, când se pune la îndoială limba pe care o vorbim, independența țării în care trăim, destinul și viitorul ei, când oamenii politici se hărțuiesc unui pe alții. Dar Vlad Pohilă scria ca să nu se uite lucrurile fundamentale pe care el le numește Eminescu, Limbă, Țară.

Vlad a fost întruchiparea onestității. „Mă încearcă o anumită jenă când cineva mă prezintă ca pe un scriitor. Sunt om al scrisului”. A fost un om al cărții, un om al culturii, un om al cuvântului.

Fiecărui om i se delegă o sarcină. Sarcina lui Vlad a fost să învețe pe alții limba corectă, să lectureze, să redacteze permanent, astfel stând la straja limbii, frumoasei limbi române, s-o apere, pentru că o știa mai bine decât noi toți, s-o promoveze, s-o îmbunătățească.

Suntem norocoși că l-am avut pe Vlad redactor-șef al publicației noastre. Dintr-un buletin de specialitate, el a transformat-o într-o revistă de cultură recunoscută în țară și în străinătate. Meritul lui Vlad a fost de a aduna în jurul revistei *BiblioPolis* oameni de cultură, de a o menține calitativă, interesantă, diversă și solicitată. Alături de acest avantaj, toți cei de la BM au avut sprijin, îndemn, pildă de a scrie, de a împărtăși lumii întregi ceea ce facem. Nu obosea să învețe pe alții, să-i îndemne să scrie, să-i ajute să scrie, să-i felicite și să-i laude pentru ce au scris. Niciodată nu edulcora – dacă uneori o făcea, atunci, doar pentru a încuraja. Câți bibliotecari au îndrăznit să scrie? Câți bibliotecari au scris bine? Aproape toți. Și iarăși este meritul lui Vlad.

Exemplu pentru noi a fost capacitatea lui de muncă. Ne amintim vara trecută, o vară toridă, care ne ametea și înădușea cu zăpu-

șeala ei, dar noi cu Vlad munceam pe rupte la publicațiile consacrate BM. Efortul a fost răscumpărat cu Marele Premiu Național pentru cele mai bune lucrări de specialitate.

Absența lui Vlad am simțit-o în iarnă, când s-a îmbolnăvit... Atunci am realizat ce volum de muncă purta Vlad pe umerii săi – practic, fără Vlad suntem ca și fără oxigen. Acum nu ne închipuim Biblioteca Municipală fără Vlad. Cred că nimeni din cei 364 de bibliotecari nu-și închipuie biblioteca fără Vlad.

Se zice că „oamenii târăsc – nedorită greutate – povara gândurilor și a vorbelor nerostite despre semenii lor”. Oamenii vorbesc greu despre alți oameni. Dar numai nu la Vlad Pohilă se referă aceste cuvinte... Mai ales, când oamenii sunt de calitate, de seamă. Mai ales, când sunt colegii lui de breaslă, de serviciu... A scris și se bucura că i-a scos în evidență, le-a făcut publice succesele, le-a adăugat valoare... În aceasta constă marele viciu – noblețea lui Vlad Pohilă.

Generația mea, spunea Vlad, este una deosebită, una de excepție, *dovada fiind faptul cum s-au manifestat colegii mei ulterior...* Pentru el, toți oamenii sunt de excepție. A scris cu respect, cu drag de om, dar și cu drag de ceea ce a făcut și despre ceea ce reprezintă omul.

Vlad scotea în evidență, prin eseurile sale, personalități care au construit și își aduc și azi aportul la imaginea Chișinăului, la promovarea culturii, istoriei... profesiei.

Vlad Pohilă a fost omul fără avere, dar cu multe cărți, cu multă cultură și cunoaștere – recunoștea că este un ziarist împlinit. Omul cu mulți prieteni și mulți cititori-simpatizanți. Versetul din *Faptele Apostolilor* (20, 35) „Mai fericit este a da decât a lua” este parcă expres pentru Vlad. Trimiterea din bani proprii tone de cărți, reviste, ziare prietenilor din toată lumea... Oferea cu aceeași seninătate cu care scria.

Vlad avea dorințe – cărți, cărți și texte bune, voia să i se împlinească niște idealuri, voia ca toată lumea să conștientizeze că limba noastră e cea română, să nu se ascundă după limbă de stat, moldovenească, oficială etc. sau să evite... să se uite în jos când trebuie să se uite înainte... Voia, parafrazând titlul unui eseu deal lui, să dedice totul țării – *și dragostea, și dorul, și durerea, și speranța.*

Pentru noi, cei de la BM „B.P. Hasdeu”, Vlad a fost ca un erou din cărți, din cărți bune. Ca și pentru toată lumea care l-a cunoscut, a fost un erou pozitiv. A fost profesorul nostru de Limba Română.

Îți mulțumim frumos, Vladule, că ai fost, ai fost al nostru!

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu” anunță cu profund regret trecerea la cele veșnice a reputatului lingvist, publicist, traducător și om de cultură Vlad Pohilă (06.04.1953 – 15.05.2020). Specialist în istoria limbii, onomastică, autor a numeroase studii și articole de cultivare a limbii, de sociolingvistică, Vlad Pohilă s-a impus ca un nume de referință în cercetarea filologică din Republica Moldova. A fost un luptător temeinic pentru adevărul limbii române, pentru promovarea valorilor naționale. A semnat, în anul 1988, „Scrisoarea celor 66” – un document de o importanță covârșitoare în acele vremuri – care pleda pentru revenirea la alfabetul latin, pentru afirmarea limbii materne și a adevărului istoric. Cărțile sale, dedicate limbii române: *Nume proprii din alte limbi în context moldovenesc* (1988), *Să citim, să scriem cu litere latine* (1989), *Grafia latină pentru toți* (1990), *Mic dicționar de nume proprii străine* (1998), *Dicționarul greșelilor de limbă* (în col., 1998), *Și totuși, limba română* (2008), au fost o adevărată mană cerească pentru generații de basarabeni și alolingvi, ajutându-i să vorbească și să scrie corect în limba română. A ținut cursuri de ortografie a limbii române pentru profesorii din localitățile Republicii Moldova (1989). A predat cursuri de limba română, stilistică și cultivare a limbii la Universitatea de Stat „Ion Creangă” (1995-1997) și la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (2004-2005). A scris eseuri, interviuri, reportaje despre lingviști, scriitori și oameni de cultură din spațiul românesc și cel universal.

Vlad Pohilă a colaborat la cele mai importante ziare și reviste din Republica Moldova și a realizat numeroase emisiuni radiofonice de cultivare a limbii. A fost unul dintre cei mai înzestrați redactori de carte. A elaborat manuscrise de literatură artistică,

bibliografii și biobibliografii, a participat la redactare de dicționare și enciclopedii, precum: *Dicționar enciclopedic moldovenesc* (1989), *Enciclopedia Chișinău* (1996), *Femei din Moldova* (2000), *Dicționarul universal al limbii române*, de Lazăr Șăineanu (1998), *Dicționar rus-român* (2000), *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române – DEXI* (2007), *Almanah universal* (2008) etc.

A fost un poliglot și un traducător de carte științifică, dar și de proză scurtă, eseu, poezie, roman din mai multe limbi: poloneză, bulgară, rusă, estonă.

Colectivul Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu” regretă profund pierderea lui Vlad Pohilă și exprimă condoleanțe rudelor și tuturor celor care l-au cunoscut!

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

La 15 mai 2020, s-a așternut doliu în lumea literelor și a culturii naționale prin stingerea din viață a cunoscutului om de cultură Vlad Pohilă, Cavaler al Ordinului Republicii.

Unul dintre ultimii titani ai renașterii naționale, Vlad Pohilă nu a fost doar un lingvist și scriitor de talie internațională, ci și un versat cunoscător al istoriei culturii și artelor, un ziarist și traducător de excepție, o somitate a culturii basarabene care și-a făcut din lupta pentru limba română un ideal de viață.

Cunoscător fin al istoriei culturii și civilizației est-europene, dar și al multor limbi slave și romanice, Vlad Pohilă a avut privilegiul unei viziuni de ansamblu care multora dintre noi ne este inaccesibilă și a putut înțelege adevărata amplitudine a enigmei și a miracolului istoric al poporului și limbii noastre.

Numele lui Vlad Pohilă este legat de istoria celor mai selecte periodice din țară, începând cu *Glusul*, din perioada luptei pentru independență, și terminând cu publicațiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, ale Bibliotecii Naționale și ale Muzeului Național de Istorie a Moldovei.

Puțini intelectuali de la noi ar putea fi catalogați drept *homo universalis*, Vlad Pohilă fiind unul dintre ei, veritabil polimat al cărui nume va fi cu siguranță înveșnicit în cartea de onoare a neamului. Vasta sa cultură generală, combinată cu o modestie și înțelepciune proverbiale, a îmbogățit cultura basarabeană și ne-au

demonstrat cum ar trebui să arate un destin uman exemplar și un vademecum de viață pentru viitoarele generații.

Exprimăm sincere condoleanțe familiei, rudelor, prietenilor, colegilor din lumea literelor și tuturor celor care l-au cunoscut și prețuit pe Omul și Maestrul Vlad Pohilă.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Igor ȘAROV

Ministru al Educației, Culturii și Cercetării

Membrii Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei și Secției Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM sunt profund îndurerăți de decesul cunoscutului publicist, traducător și redactor de carte Vlad POHILĂ, promotor activ al limbii române și al valorilor noastre spirituale.

Îi datorăm multe acțiuni culturale merituoase, printre care editarea gazetei *Glăsul*, predarea unor cursuri de ortografie a limbii române, susținerea permanentă a unor rubrici de cultivare a limbii în publicațiile periodice, la Radio și Televiziune, redactarea și publicarea unor dicționare, culegeri de studii, texte literare, monografii.

Au fost înalt apreciate lucrările sale *Să citim, să scriem cu litere latine, Grafia latină pentru toți, Dicționarul de greșeli*.

Cunoscând mai multe limbi, a tradus din original scrieri ale unor autori polonezi, bulgari, ruși, lituanieni și estoni. Intelectualul Vlad Pohilă rămâne pentru noi un model de slujire culturii naționale.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

In memoriam Vlad POHILĂ

Cu profundă tristețe în suflet, am primit vestea despre decesul subit al vestitului Om de Cultură, distins Om al Cetății, patriot și luptător perseverent pentru cauza alfabetului latin, recunoașterea limbii române în Republica Moldova din primii ani de independență, al unității neamului românesc și, nu în ultimul rând, al bunului prieten al Muzeului Național de Istorie a Moldovei – Vlad Pohilă.

Deopotrivă cu activitatea literară, publicistică etc., Vlad Pohilă a fost un fidel colaborator al Muzeului Național de Istorie a

Moldovei, unde, pe parcursul unui șir întreg de ani (2006-2020), a fost redactor al revistei *Tyragetia*, al seriei de lucrări științifice „Biblioteca Tyragetia”, precum și al materialelor de promovare editate de muzeu.

O personalitate înzestrată cu calități profesionale și umane deosebite – așa va rămâne mereu în memoria și inimile noastre. Regretăm doar că n-am reușit să ne exprimăm îndeajuns recunoștința pentru serviciile de cea mai înaltă calitate acordate pe parcursul colaborării cu MNIM.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A MOLDOVEI

LIMBA ROMÂNĂ ÎNTOTDEAUNA A FOST ASEMUITĂ CU O PASĂRE MĂIASTRĂ

Măiestria graiului român se datorează istoriei sale care a fost știrbită și îngenunchiată, dar care, ca o pasăre Phoenix, de-a lungul anilor, a reînviat prin eforturile marilor lingviști.

Vlad Pohilă este unul din maeștrii care a promovat și a susținut iscusința limbii române. Fiind cunoscut ca un mare lingvist de talie internațională, Vlad Pohilă a plătit cu onoare, pe alocuri, pentru a susține veritabila limbă și cultură română.

Numele Vlad Pohilă este asociat cu istoria celor mai selecte periodice. Revista *Glasul* a cunoscut viață alături de lucrările maestrului Pohilă, în lupta pentru independența și revenirea la limba română.

Fiind un iscusit cunoscător al istoriei universale, în general, și est-europene, în special, Vlad Pohilă a dat naștere multor gânduri promotorii, având un talent și o viziune deosebită. Existența limbii și culturii române își are fundamentul pe nume Vlad Pohilă, fiind o onoare pentru întreg neamul românesc să-l cunoască și să-l aibă alături.

Modestia deosebită de care a dat dovadă marele lingvist de-a lungul vieții, îmbinată cu o vastă arie de cunoștințe despre istorie și limbă, a îmbogățit spiritualitatea basarabeană, având o influență importantă în destinul culturii neamului românesc.

Cu regret, plecarea în cele veșnice a lui Vlad Pohilă ne face mai săraci. Pierderea nobleții în cultură înseamnă pierderea istoriei, limbii și a valorilor românești.

Exprimăm sincere condoleanțe familiei și celor apropiați pentru imensa pierdere.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

UNIUNEA AVOCAȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

NE-A PĂRĂSIT VLAD POHILĂ

Uniunea Scriitorilor din Moldova anunță cu durere dispariția subită a scriitorului, publicistului, lingvistului și traducătorului Vlad Pohilă.

Vlad Pohilă s-a născut la 6 aprilie 1953, în comuna Putinești, raionul Florești, și a absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, secția ziaristică (1975).

A fost una din figurile centrale ale culturii noastre și de-a lungul timpului a consolidat și promovat limba română și grafiia latină. Este prezent în topurile „Cei mai buni ziariști din Republica Moldova” din 2000 și 2003. Are un fișier biobibliografic în repertoriul (catalogul) internațional „Who’s who” în traducere și terminologie, editat de Uniunea Latină (2002). Este laureat al săptămânalului „Literatura și Arta” pentru publicistică (2003) și pentru știință (2007).

A debutat în 1988 cu volumul de studii *Nume proprii din alte limbi în context moldovenesc*, Editura „Știința”, alături de care putem aminti și volumele: *Să citim, să scriem cu litere latine*, Editura „Lumina”, Chișinău, 1989; *Grafiia latină pentru toți*, Editura „Știința”, Chișinău, 1990; *Norme ortografice, ortoepice și de punctuație ale limbii române*, în colab., Editura „Lumina”, Chișinău, 1990; *Mic dicționar de nume proprii străine*, Editura Arc, Chișinău, 1998; *Și totuși, limba română*, Editura „Prometeu”, Chișinău, 2008; *Arta de a pasiona cititorii, articole din revista BiblioPolis*, Chișinău, 2012 etc.

Pe parcursul vieții, a colaborat cu diferite ziare și reviste de limba română din Chișinău: „Tinerimea Moldovei”, „Viața satului”, „Literatura și Arta”, „Țara”, „Flux”, „Timpul”, „Jurnal de Chișinău”, „Moldova”, „Femeia Moldovei”, „Nistru” (ulterior „Basarabia”), „Orizontul” („Columna”), „Viața Basarabiei”, „Clipa siderală” ș.a. Textele sale au fost publicate și de diferite periodice și reviste culturale din România („România Liberă”, „Flacă-

ra”, „Luceafărul”, „24 de ore”, „Cronica”, „Convorbiri literare”), din Cernăuți („Zorile Bucovinei”, „Concordia”, „Plai românesc”, „Septentrion literar”), precum și de publicații de limba română din Germania, Franța, Canada, SUA, Australia etc.

În anul 2009, a primit Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, iar în 2010 a fost decorat cu Ordinul Republicii.

Prin dispariția lui Vlad Pohilă cultura noastră a suferit o grea pierdere. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

UNIUNEA SCRITORILOR DIN MOLDOVA

AM AVUT NOROCUL SĂ ÎL CUNOSC

Din Chișinăul cel cu inimă română, îmi vin mereu vești proaspete, mai bune – mai rele, de la prietenul statornic și neîntinat cu compromisuri contemporane, Vasile Șoimaru. Despre cărți, despre fapte demne, despre biruințe asupra celor puțini la suflet, asupra neputințelor, despre frământări și proiecte de viitor pentru neamul nostru din Basarabia. Le citesc și-mi pare că îl aud chiar pe Frațele Vasile rostind, deoarece de la momentul cunoașterii noastre, la prima lansare a albumului *Românii din jurul României în imagini* la Baia Mare, vocea mi s-a întipărit atât de adânc, încât orice vorbă a sa vine pe buzele mele în registrul său vocal inconfundabil. Ultima veste însă trimisă în 15 mai la ora 00:28, m-a umplut de tristețe funciară. A trecut la cele veșnice, cu doar câteva zile înainte de lansarea ultimului său volum intitulat *Am avut norocul să îi cunosc*, bibliotecarul, ziaristul, scriitorul, cărturarul, lingvistul, patriotul... **Vlad Pohilă**. Românul absolut, lingvistul doct, omul total, naționalistul înflăcărat, militantul activ pentru limba română, statornicul paznic la farul conștiinței românești. *Professorul de limba română din Biblioteca Hasdeu*, cum scrie Mariana Harjevschi, directoarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, „împăratul cărților”, cum generos l-a botezat la o întâlnire bilaterală, la Biblioteca „Maramureș” din Chișinău, Lidia Kulikovski, pe atunci director general al aceleiași biblioteci minunate, cu care, din august 1991, avem relații nezdruincate de frățietate culturală. Un erou bun din cea mai bună carte pe care am citit-o în ultimii treizeci de ani, Cartea Vieții Românești de Obște! Un contemporan din lanțul cel mai prețios de oameni pe care

Cartea de Aur a Basarabiei și a Republicii Moldova o cuprinde cu demnitate și curaj. Pe cât sunt de nestatornici și indiferenți cei mai mulți politicieni de dincolo de Prut, pe atât de consecvenți, bravi, curajoși, neînduplecați cărturarii, cei care au pornit în bătaia pro-românism încă din anii opresorului roșu de la Răsărit și au continuat-o neînfricat după aceea, când alte hidre dinlăuntru se așezau de-a curmezișul adevărului istoric.

Vlad Pohilă s-a născut la 6 aprilie 1953, în satul Putinești, raionul Florești, în familia țăranilor Ion Pohilă și Ileana (născută Prisăcaru). Se înțelege rolul imens al mamei asupra personalității copilului care creștea profund românește (chiar dacă a venit pe lume atunci când Stalin a plecat), din faptul că unele articole, cele foarte sensibile, purtau semnătura „ascunsă” – Vladimir Prisăcaru. Cine citește, să înțeleagă și trecerea de la „Vlad” la „Vladimir”, dar și scoaterea în evidență a atât de românescului „Prisăcaru”!

Absolvent de ziaristică în 1975, la Chișinău, muzeistică și studiul artelor, la Moscova, doctoratul la Chișinău. Ca ghid și interpret în turism, specializat pe marile muzee rusești, a început să studieze, pe lângă rusă și franceză, alte limbi importante în asimilarea culturilor slave – sârbă, bulgară, polonă, cehă, croată, slovacă sau baltice – lituaniană, estonă, letonă... Rămâne remarcabil gestul său de a participa la tipărirea primelor numere din *Glusul*, în condiții de clandestinitate, la Riga, în Letonia și la Vilnius, în Lituania! Condeiful său, ca gazetar sau șef de redacție, la *Glusul*, *Mesagerul*, *Viața Basarabiei*, *Limba Română*, s-a perfecționat atât de mult, încât, din momentul în care a condus revista de biblioteconomie și științe ale comunicării *BiblioPolis* (2002), era evident că lingvistul, traducătorul, bibliotecarul, publicistul fac cea mai bună casă împreună. Este imposibil de a lista aici titlurile publicațiilor la care a colaborat, a volumelor pe care le-a scris, prefațat, prezentat, analizat etc., din domenii variate, ceea ce l-a făcut pe Grigore Vieru să noteze sublim: „Un remarcabil lingvist, dar și strălucit publicist este Vlad Pohilă, care s-a ascuns în adâncul unei modestii rar întâlnite la noi”. Precum tot imposibil este a urmări câte cuvinte frumoase s-au scris din momentul aflării veștii că Vlad Pohilă a trecut în „corul de îngeri” (am preluat sintagma de la un prieten comun, George Roca, din Australia).

Să-i fie înălțarea la ceruri înmărmurită până când marmura îi va oglindi chipul într-o statuie cuvenită. Până atunci, să-i ridicăm pe soclul vorbelor cele mai frumoase și adevărate cuvinte, spre a ne mântui liniștiți de o obligație majoră, toți cei care l-am cunoscut. Și din aceste rațiuni simple, parafrazându-l, am îndrăznit să-i preiau aici chiar titlul ultimei sale cărți!

*Dr. Teodor ARDELEAN,
directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, Baia Mare*

UNIREA DINTRE FRAȚI, LEGE ÎN FAMILIA POHILĂ

Vlad Pohilă s-a născut la 6 aprilie 1953, într-o familie numeroasă din satul Putinești, raionul Florești. Au fost nouă copii la părinți, cinci surori și patru frați. Acum, au mai rămas doar cinci dintre ei în viață, mărturisește Galina Bobică (una dintre surorile mai mari ale lui Vlad Pohilă), care a ieșit pentru un răgaz din biserică, în timpul liturghiei, când ne-a vorbit despre familia în care a crescut Vlad Pohilă. Acasă, în copilărie, spune ea, toți îl dezmierdau „Valiuca”, dar pe urmă, în viață, i s-au adresat Vlad, așa cum se prezenta el.

„A fost unul dintre frații cei mai sârguincioși la carte. Deseori, bibliotecara din școală îi dădea cheile ca să răscolească prin bibliotecă, să-și aleagă ce să citească. În clasele superioare, a câștigat un loc de frunte la olimpiada republicană de „limbă moldovenească”. Eram foarte mândri de el, când l-am văzut la televizor în momentul premierii, am plâns. Apoi, la absolvirea școlii, în baza acelei diplome, Vlad a vrut să-și continue studiile la Facultatea de Litere, la Chișinău. Tata era un om foarte sever și i-a spus: „Nu!”, din cauză că eram mulți și greutățile mari, iar drumul până la Chișinău era scump pentru noi. Ne-am rugat mult de tata, împreună cu sora mai mare, să-l lase să învețe la Chișinău. Și tata l-a lăsat”, își aduce aminte Galina. Apoi, povestește ea, când venea Vlad acasă, grămădeau copeică cu copeică ca să-i strângă măcar pentru cheltuielile de drum.

Au fost o familie foarte unită și au rămas uniți până acum, spune sora lui Vlad Pohilă: „Uniți, nedespărțiți și cu simțul omenesc, ne spunea tata. Și noi ne-am străduit să fim așa, cum

ne-au învățat părinții. Am păstrat această legătură până acum. Ne-am ajutat între noi cu ce am putut, nu am fost indiferenți unul față de altul. Vlad ne-a ajutat mult copiii noștri, pe care îi găzduia când veneau la studii în Chișinău, ori îi ajuta să se orienteze în carieră”, afirmă sora, adăugând că fratele său a muncit mult în viață, dar bogăția pe care a agonisit-o, erau doar cărțile: „N-avea bogății, sărmanul, doar cărți. Nu aveai pe unde călca de atâtea cărți, nu-i încăpeau pe etajerele de pe pereți și le ținea și pe jos. Cărți avea și în coridor, și la bucătărie, acolo unde lucra. Nu aveai ce fura de la el, deși l-au mai prădat de vreo două ori, o dată i-au luat calculatorul”.

Galina BOBICĂ

Jurnal.md [online]. 19 mai 2020 [citată 19.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/yc2j5kmg>

...Încă de pe vremuri, când publicase la *Tinerimea* pledoaria pentru grafia latină, m-a dezarmat modestia sa monahală. Mi se păruse chiar nefirească pentru un Om care își cunoștea valoarea. Mereu evita orice competiție, ca nu cumva să se vadă cu câte capete se înălța peste pretensele sau / și adevăratele somități. De acum încolo, inevitabil te vom privi de jos în sus, Vlad!

Vasile BOTNARU

CASA LUI VLAD

A murit Vlad Pohilă, unul dintre cei mai buni cărturari pe care i-am avut. Adio, Vlad! Stau mut și mă uit la cărți. Nimeni nu le-a iubit ca tine. Într-o zi, pe când în tinerețile noastre lucrai la agenția de turism și-i duceai pe români în Țările Baltice, la Piter, am mers ca să-mi dai un volum de Mircea Eliade. Închiriai o cămăruță în partea veche a orașului. Întotdeauna ți-au plăcut lucrurile vechi și trainice. Ce-am văzut acolo, m-a cutremurat. Cărți pe podele. Cărți pe masă. Cărți pe pat. Cărți pe geam. De parcă te-ai fi aflat într-o mare construcție. Acum, când se coc cireșile, ai luat și te-

ai dus așa, grăbit, și cu o carte subsuoară cum erai întotdeauna, dintre noi. Probabil, casa ta era gata. O casă cu pereți de cărți, acoperiș de vis și îngeri la geam. Drum bun, dragă Vlad, spre casa veciei. Jerbe de lumină în calea ta.

Ion BRADU

EROUL

Vlad Pohilă a plecat. Pentru mine, Vlad Pohilă a rămas și este. Este Mare, Înălțător, Iubitor de Patrie, Iubitor de Om.

România, e timpul să-ți cunoști Eroii Tăi. Îi ridicăm în slăvi pe cei morți, suntem indiferenți cu cei vii. Este oare o normă în Spațiul Mioritic?

Ne-am deprins ușor că Vlad Pohilă a fost mereu acolo, unde l-am dorit să-l avem și nu l-au dorit ceilalți. Vlad Pohilă i-a iertat pe toți dușmanii. Asta i-a supărat cel mai mult.

Vlad Pohilă a plecat în singurătatea, liniștea și în smerenia Vieții. Pământul are prețul morților ce s-au coborât în el. Morții se duc în pământ pentru a-l păzi. Pentru noi.

Să fim demni de această povară, să fim demni, că l-am avut și îl avem pe Vlad Pohilă.

Teodor BUZU

Literatura și Arta. 2020, 21 mai, p. 11.

VLAD CEL LUMINAT

Plâng... , să-l plângem, Neamule, să plângem cu lacrimi de adâncă durere și de mila noastră că am rămas și fără „Cumințenia pământului”, fără necuprinsa lui dragoste de noi, de Neam și Țară, am rămas fără acest Catarg de Lumină, cărturar nepereche, care a lăsat în urma lui mai mult decât o Academie toată – a lăsat un munte de Carte, de Adevăr, de Demnitate și de încredere în triumful Binelui asupra răului, al Luminii asupra întunericului. Cu El am devenit o apă și un pământ, o izbândă întru Renașterea Națională pentru izbăvirea de cel rău cotropitor ce s-a năpustit peste noi, de la 1812 încoace.

El s-a născut în Lumină, la învierea Domnului, în ziua a șasea a lui april. Era anul 1953. Vremuri de năpastă și de grea suferință erau, Lumina divină strivită era de norii negri și fioresi ai regimului stalinist, pe baricade încă. Numai unul Dumnezeu știe cum acel bob de Lumină, născut – nu făcut, al nouălea între cele cinci surori și trei frați, din părinți creștini, Ileana și Ion Pohilă din Putinești, Florești, n-a fost strivit și înghițit de acel regim inuman, care mai omoară și astăzi vieți omenești, omoară Lumina în acest colț de lume... Cum se vede, Dumnezeu a avut grijă, Dumnezeu ni l-a trimis să lumineze, ca astfel să alunge întunericul ce s-a năpustit peste acest neam pașnic și cu nimic vinovat. El, Vlad Pohilă, oriunde apărea, lumina. A fost mie-lul blând al Neamului, care prin dragostea și dăruirea de sine a făcut ceea ce nu a fost nici pe măsura unui leu. A devenit cel mai iubit dintre pământeni, cel mai cu rușine, mai nevinovat și totodată de neîngenuncheat în lupta pentru înfăptuirea Idealului nostru Sfânt – Reîntregirea Neamului și Țării și punerea în capul mesei, la locul ei binemeritat, a Limbii Române. El a ars, ca să lumineze, și a luminat, ca să ne arate calea spre izbândă, spre bucuria vieții noastre. El nu și-a potolit arderea și nici florul dragostei cumiți pentru aproapele, pentru noi tot Mărinimos, plin de înțelepciune și noblețe, îndrăgostit de viață și lume, ca un copil ce era, nu a cunoscut aroganța, ura, invidia, fățărnicia și nici trădarea aproapelui, mereu fiind cel ce iartă primul; nu a cunoscut nici moartea și nu o va cunoaște vreodată, pentru că nu poate să moară iubirea, credința și speranța lui și nici Lumina pe care a semănat-o întru nemurire. Lumina nu poate nici să moară, nici să putrezească, ea poate numai să dispară undeva. Lumina lui Vlad are doar început, de Lumina lui am avut parte și eu, și tu, și noi toți acei care râvnim Lumina și suntem fericiți că suntem contemporani cu Lumina, cu Vlad cel Luminat. El a fost și rămâne contemporan nu doar cu noi, cei care facem umbră pământului astăzi, el va rămâne contemporanul generațiilor care au a se naște încă și toate acele generații vor avea destulă Lumina să absoarbă din tezaurul spiritual lăsat drept moștenire. El a fost și rămâne cu noi acei care l-am cunoscut, ne-am bucurat de măreția lui, de scrierile oferite cu multă generozitate pentru toată lumea. Dar i-am fost noi oare pe măsură recunoscători?

L-am știut a ocroti, precum el a căutat să ne ocrotească de toate relele câte s-au tot abătut peste noi? La bine i-am răspuns tot cu bine? Să ne întrebăm în fața propriei conștiințe și să ne dăm răspuns nouă, nu altora. Cu siguranță că numele Vlad Pohilă ar fi onorat nu doar o Academie, al cărei membru titular ar fi putut fi... Acum, ce ar mai putea face Academia de Științe a Moldovei pentru a-și ispăși într-un fel acest păcat? Ar putea să-i acorde titlul de academician... post-mortem. Măcar atât. Iar municipalitatea să-și dea consimțământul ca una dintre străzile Chișinăului să poarte numele Vlad Pohilă.

„Lumină, cât mai multă lumină!” vorba prietenului nostru drag, Vlad cel Luminat.

Ionel CĂPIȚĂ

Literatuta și Arta. 2020, 21 mai, p. 11.

Sufletul meu plânge și doare... A plecat în eternitate bunul meu prieten, un lingvist de excepție, un om al cuvântului, un publicist și un bun român, Vlad Pohilă... Cât de mult aș vrea să nu fie adevărat... M-a sunat acum o săptămână, am vorbit pe îndelete despre tot ce se întâmplă și despre faptul că îl externase din spital, și că va avea mai multă grijă de sănătate. Urma să-l găsim la bibliotecă, acolo unde și-a petrecut mai toată viața printre cărți... Și cât de frumos scria despre limba română și imensa ei bogăție... Vor rămâne cărțile, revistele, ziarele și amintirile, și poza pe care o voi păstra cu drag și recunoștință...

Drum lin, Vlad! Dumnezeu să te ierte...

Zina CERCHEZ

O veste năucitoare vine din Basarabia: a murit Vlad Pohilă. Nu l-am cunoscut direct, dar îi știu strădaniile și am corespondat pe mail. „Din Basarabia, de la Vlad Pohilă”... așa se intitula mesajul său. Membru în colegiul de redacție la revista *Tyragetia*, mi-a citit și corectat studiile publicate de-a lungul anilor acolo. „Mult

stimată Doamnă, Vă scrie un anonim din Basarabia, îmi spune Vlad Pohilă, sunt jurnalist, și printre altele – și redactor-stilizator la revista *Tyragetia* în care ați publicat și Dvs. niște studii. Astfel se face că eu Vă cunosc, indirect, sau, mai exact, ca autoare, ca cercetătoare. M-a impresionat mult studiul Dvs. *Epurarea și expurgarea cărților în România comunistă: cazul lui Ion Ionescu de la Brad*, în curs de apariție în vol. 2 din anul curent al *Tyragetiei*?. Mi-a cerut un articol și pentru *BiblioPolis*, revista de bibliologie editată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău. Nu i l-am mai dat... și-mi dau lacrimile! Drum în Lumină, Vlad Pohilă! Dumnezeu să-l ierte și să ne ierte și pe noi...

P.S. Azi e... 16 mai. 208 ani scurși de când estul Moldovei a fost rupt din trupul Țării, în 16 mai 1812! Blestemată zi!

Elena CHIABURU

Cărturarul Vlad Pohilă a părăsit această lume, pe care și-a dorit-o mai înțeleaptă, mai aplecată pentru studiu, mai interesată de rădăcini... În anul istoric 1989, când am revenit la grafia latină, am frecventat cursurile Domniei Sale, o enciclopedie vie. De când am trecut cu traiul la Chișinău, nu îmi scăpa aproape niciun eveniment la care participa distinsul lingvist și Om de cultură VLAD POHILĂ. Ultima dată l-am întâlnit pe Aleea Clasicilor, la bustul lui Mihai Eminescu.

Să-i păstrăm memoria, citindu-i cărțile și urmându-i îndemnul de a vorbi îngrijit limba română, de a-i cunoaște și a ne respecta înaintașii.

Dumnezeu să-i poarte de grijă acolo, în Ceruri. Iartă-ne, Vlad Pohilă, ai meritat mult mai mult aici, pe pământ...

Amintire luminoasă!

Maria CIOBANU

*Radio Chișinău [online]. 19 Mai 2020 [citată 19.05.2020].
Disponibil: <https://tinyurl.com/y8oomxyh>*

CE OM A FOST REGRETATUL VLAD POHILĂ

Eu l-am cunoscut încă din anii '80, când eram doctoranzi la AȘM. Ceea ce îl deosebea de alte persoane era – încă atunci – felul de a vorbi, de a se exprima în limba română. Vlad a fost un model de vorbire românească, lucru greu de realizat în perioada sovietică. El a reușit să părăsească formele locale de exprimare, în lexic, în intonație, în pronunție – nu l-am auzit niciodată spunând *șini* – *ghini*, așa cum ne mai permitem mulți dintre noi câteodată. Emisiunile radiofonice cu participarea lui Vlad Pohilă au contribuit la cultivarea unei vorbiri îngrijite și corecte pe parcursul a câtorva zeci de ani. Mi-a fost, în acest sens, „coleg de breaslă” în promovarea normelor limbii române.

Ca Om al cetății – a fost totdeauna pe baricadele luptei pentru limba română, pentru grafia latină, pentru promovarea culturii, istoriei și tradițiilor românești. Vlad Pohilă a fost printre cei care au redactat renumita *Scrisoare deschisă* din 1988, prin care se cerea autorităților de atunci revenirea la alfabetul latin și declararea limbii române drept limbă de stat. Printre cei 66 de semnatari am fost și eu, căci aveam încredere deplină în ceea ce promova colegul Vlad Pohilă. În 1989, a contribuit la tipărirea primelor numere cu caractere latine ale ziarului *Glusul*, în condiții de clandestinitate, la Riga (Letonia) și la Vilnius (Lituania).

Ne-a unit această Luptă pentru drepturile limbii române – de exemplu, în 2004, împreună cu un grup de lingviști, printre care erau subsemnata, Ion Melnicu, Maria Cosniceanu, Albina Dumbrăveanu, Aliona Zgardan, scriitorul Alexandru Gromov, publicistul Vlad Pohilă, am semnat un ultimatum către conducerea Companiei publice „Teleradio-Moldova” prin care ceream ca toate programele realizate de noi sau cu participarea noastră să fie suspendate, exprimându-ne astfel dezacordul cu politica antiștiințifică și antiromânească din cadrul acestei instituții. Pe parcursul anilor, Vlad Pohilă a participat la numeroase emisiuni la radio și TV cu informații, pledoarii, comentarii, interviuri ș.a. în susținerea limbii române, pentru promovarea și corectitudinea ei.

Pentru mine, Vlad Pohilă a fost un MENTOR în ale jurnalismului, pentru că am început să public o serie de materiale anume

la îndemnul lui, la început în ziarul *Noutăți editoriale*, prin anii '80. Ulterior am avut o colaborare fructuoasă la ziarul săptămânal *Mesagerul*, al cărui redactor-șef era Vlad Pohilă. În anii 1999-2000, am susținut o rubrică permanentă de cultivare a limbii. Și asta a fost o experiență unică în activitatea mea – să publici săptămânal într-un ziar este o performanță pentru cine nu e jurnalist de profesie, dar am putut rezista anume datorită susținerii și încurajării din partea lui Vlad.

A fost un mare iubitor de carte, un cărturar în sensul deplin al cuvântului, având niște lecturi de un volum și de o calitate uimitoare din mai multe domenii – literatură artistică, istorie, lingvistică, filosofie, artă. Prin anii '80, era abonat la o mulțime de publicații periodice din țară și de peste hotare, de multe ori îl vedeam cu brațele pline de ziare, din care mai și decupa unele materiale, pe care le oferea colegilor, în funcție de interesele fiecăruia. De asemenea, oferea cu multă generozitate din cărțile sale celor care aveau nevoie de ele sau puteau câștiga ceva din lectura lor.

A fost autorul mai multor lucrări, debutând în 1988 cu *Nume proprii din alte limbi în context moldovenesc*. În 1989, a publicat ghidul *Să citim, să scriem cu litere latine*, iar în 1990 – *Grafiă latină pentru toți*. Este autorul unui *Mic dicționar de nume proprii străine*, apărut în 1998. A participat ca redactor sau autor la editarea unor importante și utile surse de documentare, cum ar fi *Dicționarul universal al limbii române* de L. Șăineanu (1998), *Dicționar rus-român* (2000), *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române – DEXI* (2007).

Cîtea totdeauna cu mare atenție ceea ce scriau colegii săi, multora le-a fost redactor, căci era un excelent redactor-stilizator și un bun traducător. A scris numeroase recenzii, prefețe, comentarii la cărți și pentru orice autor era o onoare să aibă o recenzie de la Vlad Pohilă. M-am bucurat și eu de acest privilegiu, când a apărut, în 2006, o amplă și bine documentată recenzie la cartea mea *Traducerea din perspectivă semiotică*. Toate materialele de acest fel au fost incluse într-un volum semnat de autor și intitulat *Diseccarea cărților*, apărut în 2018.

Vlad Pohilă totdeauna a dat curs invitațiilor de a participa la diverse evenimente organizate de Facultatea de Litere a Universi-

tății de Stat din Moldova. Ținea mult la această facultate, al cărei absolvent a fost, și îi evoca cu grațitudine pe cei care i-au fost cândva profesori – Nicolae Corlăteanu, Anatol Ciobanu, Ion Dumeniuk, Gheorghe Dodiță, Ion Osadcenco...

Acum a plecat și el la Domnul, lăsând urme adânci în cultura noastră, ca membru marcant al elitei intelectuale a țării. Ne va lipsi mult...

*Dr. hab., profesor universitar, Irina CONDREA,
Facultatea de Litere, USM*

UN TRĂSNET DIN SENIN

Ne-a părăsit Vlad Pohilă, veste tristă și dureroasă, o pierdere irecuperabilă pentru cultura noastră. Am rămas văduviți de un ilustru cărturar, scriitor, publicist, distins lingvist, traducător și redactor, mare patriot, aprig propagator și apărător al românismului și, în special, al limbii române: Domn al cărții, Domn al Limbii Române.

Vlad Pohilă a scris și a publicat 10 cărți de autor pe tematică de cultură și, în special, pe tematica limbii române. A tradus 20 de volume de artă, a redactat peste 100 de cărți de literatură artistică și științifică, a prefătat 30 de cărți, a tradus poezii, proză scurtă și romane din mai multe limbi, fiindcă posedă vreo zece limbi: romane, slave și baltice. Era un bun cunoscător al culturilor altor popoare, găsind în ele și puncte de tangență cu cea română.

Harnicul și neobositul Vlad Pohilă, a colaborat la numeroase publicații periodice (în funcție de membru al colegiilor de redacție, redactor și redactor-șef), la posturi de radio și televiziune de la Chișinău, București, Iași, Cernăuți, la publicații ale diasporei românești din Franța, Canada, SUA, Germania etc. În centrul preocupărilor sale s-a aflat mereu propagarea românismului, destinul limbii române la est de Prut, promovarea, ocrotirea și cultivarea ei, bogăția, frumusețea și corectitudinea ei reflectându-se în numeroase articole, emisiuni radiofonice și televizate, prelegeri libere în diferite instituții de învățământ și de cultură. În toate domeniile sale de activitate, Vlad Pohilă a muncit cu pasiune, și-a manifestat generozitatea, mărinimia, bunătatea (fără invidie și ranchiună), calități ale unei personalități educate în spiritul dragostei față de

oameni, fapt pentru care a fost stimat și apreciat, fiindu-i acordate multe diplome de laureat și de excelență.

E tristă despărțirea de oamenii buni, de prietenii adevărați. Cu durere în suflet îți zicem: „Adio, dragă prietene Vlad, luminoasă să-ți fie amintirea”.

Domnul să te ierte și să te odihnească în pace.

Maria și Grigore COSNICEANU

Literatuta și Arta. 2020, 21 mai, p. 11.

Vlad Pohilă a fost un risipitor de dragoste și bunătate. Nu a fost cruțat de cei care nu le aveau cu exprimarea și corectitudinea. Mulți dintre ei îl băteau la cap să le scrie, corecteze, redacteze texte, articole lipsite de relevanță și importanță. De ce făceau asta? Pentru că el nu-i refuza, nu le cerea plăți și rescia totul din temelii, făcând dintr-un text insipid – unul interesant. Era prea bun, prea darnic cu cunoștințele sale vaste. Și profitorilor nu le păsa că, poate, n-are de mâncare, nu are cu ce achita facturile sau cu ce să-și cumpere medicamente. A avut mare noroc de prietenul său fidel, Vasile Șoimaru, care îl proteja și îl ocrotea cum putea el mai bine. Au avut noroc unul de altul, cum scrie azi domnul Șoimaru cu penița înlăcrimată. Vlad Pohilă trebuia implicat numai în proiecte mari, cu impact puternic, așa cum erau și cărțile lui. Emisiuni interesante, duplexuri, întâlniri cu cele mai mari personalități ale lumii, concursuri de inteligență pe ambele maluri ale Prutului, coordonate de el. Pentru așa ceva era cel mai potrivit și i-am spus asta, atunci când unii au încercat să bage strâmbe între noi. Nu-i iei din timpul prețios al unui savant, fără a-l remunera, și spui că ții la el, iar a doua zi chemi în același loc (radio, TV, instituție publică) un șovin plin de venin, care ne atacă și ne dezbină și încă își însușește din gros din banii publici.

La revedere, Vlad Pohilă – un munte de inteligență, dăruită cu o generozitate risipitoare tuturor. Prin tot ce făcea, parcă ne spunea: „Luați, învățați, o să vă prindă bine. Și duceți mai departe comorile neamului”.

Ana Lucia CULEV

Prietenia noastră a durat din 1995, ne-a făcut cunoștință Leonida Lari. Din 1995 încoace, Vlad a fost ca un frate pentru mine. Am gândit, am acționat împreună, am creat împreună studioul *Flacăra-film*, în 2012, am făcut un film dedicat Limbii Române la 25 de ani... Vlad Pohilă a fost pentru mine nu doar un prieten, învățător. El a fost un Eminescu. Tot timpul l-am asemuit pe Eminescu din secolul XIX cu Vlad al nostru, pentru că nu a avut doar un mod de viață asemănător, dar și capacități uriase, date de Dumnezeu, mă refer la zestrea intelectuală. Vlad Pohilă era asemenea lui Eminescu atât la carte, cât și la cunoașterea de limbi, la complexitatea cunoștințelor pe care le avea. Nu era domeniu în care Vlad să nu aibă cunoștințe cel puțin generale. Astfel era și Eminescu, care studia și economia, și astronomia, și era cel mai bun comentator și analist politic. Vlad avea aceeași peniță ascuțită. Orice ar fi scris, era cu măiestrie firească. Fraza lui e limpede, o înțelege și elevul, și academicianul. În același timp, textul e de o rarismă profunzime. El ne-a adus *Glusul*. A fost primul care a scos tricolorul în public. A fost la concertul grupului *Compact* din România, în anul 1988, la Palatul Național, după care a avut niște probleme uriase. Au ridicat tricolorul românesc în scenă. KGB-ul i-a terorizat ani în șir după aceea.

Vlad a fost unic prin ceea ce a făcut – literatură, traduceri. Primele dicționare sunt făcute de Vlad, sau cu ajutorul lui Vlad Pohilă, cel ortografic este memorabil. A fost primul și la capitolul social-politic. Vlad Pohilă a scris primul și cel mai important articol, argumentând necesitatea reînțoarcerii noastre la alfabetul latin – iunie 1988. În septembrie 1988, a publicat *Scrisoarea celor 66*. De la sine, aceste evenimente arată cât de curajos și neclintit în ideea sa națională a fost Vlad Pohilă. Mă îndoiesc că noi vom avea degrabă un asemenea mare cărturar... Avem datoria să continuăm cauza națională, ceea pentru ce a luptat el, pentru că și această moarte subită vine de la un surmenaj, de la nopți muncite și de la prea multă dragoste pentru cei din jur.

Luminița DUMBRĂVEANU

Radio Chișinău [online]. 19 Mai 2020 [citat 19.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/y8oomxyh>

VLAD POHILĂ, MINCIUNILE NU POT FI SPUSE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Limba română ne pare un dat firesc. E ca apa, aerul. Până și minciunile din Republica Moldova astăzi se spun și se scriu în limba română. Nu știu dacă sunt mai frumoase decât cele din 1988, când Vlad Pohilă aducea la *Tinerimea* articolele sale polemice. Pe atunci, erau câțiva susținători care se expuneau public. Ne sunt suficiente degete de la o singură mână ca să-i numărăm. Fiecare articol era o nouă luptă pentru susținerea alfabetului latin. De la polemici cu cei de la *Sovetskaia Moldavia* sau *Molodioji Moldavii* până la apeluri de a amâna apariția *DOOM*-ului (Academia de Științe îl pregătea pentru tipar cu kirilice). După fiecare articol noi ne duceam să bem cafea la nisip la *Fulgușor*, iar redactorul-șef se ducea la CC pentru noi muștrări. Erau anii Glasnosti. Era RSSM în cadrul URSS. Ziarele, chiar și cele mai liberale & naționale, apăreau în limba moldovenească, cu litere kirilice.

Articolul lui Vlad Pohilă *Magia literelor și perfidia cifrelor* apărea pe 11 iunie 1989, în *Tinerimea*: „Anevoios de tot, – după valuri tulburi de insinuări și falsuri, după piedici și târăgănare prin nimic justificate, – în cele din urmă se legiferează revenirea noastră la alfabetul latin, la scrierea cea firească idiomului nostru de origine romanică. În presa republicană a fost tipărit proiectul de Lege al RSSM „Cu privire la trecerea limbii moldovenești la grafia latină”. Să sperăm că în curând vom citi și textul Legii respective și atunci vom putea spune cu inima ușoară că iată, s-a săvârșit în Moldova, poate, cea mai mare dreptate etico-socială din anii de după război, că înregistrăm și noi o victorie de seamă a intelectului moldovenesc deșteptat, ferit de corupție și slugărnice”.

Este articolul care încheie cartea *Grafia latină pentru toți*, de Vlad Pohilă. Volumul apărea la Editura „Știința”, în 1990, într-un tiraj de 35 340 de exemplare.

Cartea avea motto: „Căci nu se poate pom bun care să facă roade rele și iarăși, nici pom rău care să facă roade bune” (Luca 6, 43).

Și începea direct: „Un an, o lună, o zi, o oră: 1989, august, ziua a treizeci și una, ora 15.30... Este data exactă a decretării în Republică a revenirii poporului nostru, a limbii noastre la alfabetul latin”.

Era printre primele cărți tipărite la Chișinău în limba română. 50 de pagini din carte era o *Inițiere în ortografie*. Prietenos și clar, Vlad Pohilă explica ortografia română. Pentru toți. Cartea a fost tipărită într-un timp foarte scurt. Sunt scăpări inerente grabei, obișnuinței, unele mi le-a semnalat Vlad Pohilă, când mi-a dăruit cartea cu autograf, altele, ca anul apariției ultimului articol să fie trecut greșit, 1990 (corect 1989).

Vlad Pohilă, împreună cu Emil Mândâcanu și Viorel Cibotaru, sunt autorii celebrei *Scrisoarea celor 66*, o scrisoare deschisă semnată de 66 de personalități care au cerut tranșant stoparea experimentului „limba moldovenească” și declararea limbii române drept limbă de stat. Unicul care a avut curajul s-o publice atunci a fost Anton Grăjdieru de la săptămânalul *Învățământul public*, în septembrie 1988. Pohilă mergea cu o foaie albă la semnatari, creând impresia că ei sunt primii. Mulți dintre ei, sub presiune sau frică, și-au retras ulterior semnăturile. Au rămas 66. E scrisoarea care a catalizat revenirea la limba română și deșteptarea națională. Mulți dintre cei care au refuzat sau și-au retras ulterior semnăturile au luat ordine și premii ale Republicii Moldova. Dar niciodată statul, care există astăzi și se numește Republica Moldova, nu și-a onorat demnitatea și nu și-a dovedit existența printr-un simplu gest de recunoaștere a curajului celor 66 de semnatari.

Vlad Pohilă a fost printre inițiatorii primelor două ediții ale revistei *Glasul*, prima apariție cu grafie latină (1988), până la oficializarea trecerii. Primul număr a fost publicat la Riga, al doilea număr, la Vilnius. Aduse clandestin, cu peripeții, la Chișinău. În afară de Vlad Pohilă, în Țările Baltice, au fost Iurie Zavadschi și Virgil Zagaevschi, sper să nu greșesc.

În presa din anii '90, am semnat cu numele Ierizanu din cauza lui Vlad Pohilă. El m-a convins. Oficializarea acestui *ie* mi s-a părut atât de complicată încât, spre deosebire de *iepure* (gluma lui Victor Dumbrăveanu), m-am plictisit și am abandonat, atunci când a trebuit să semnez documente juridice, contabile. Mi-am păstrat, totuși, acest început de „I” în semnătura personală. În semn de respect pentru o literă verticală. Pe care mi-a dat-o Vlad Pohilă.

Gheorghe ERIZANU

Gheorghe Erizanu [online]. 16 Mai 2020 [citat 17.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/y8f9x6wq>

În aceste zile, când se părea că nu mai pot exista știri ce ar deține linia întâi în spațiul limbii române, iată că pe rețelele sociale a izbucnit durerea pierderii unui prieten, unui lingvist, unui erudit cărturar român basarabean.

Am avut bucuria să-l cunosc pe acest Om, numit, pe bună dreptate, Domnul Limbii Române – Vlad Pohilă.

A lucrat la *Glasul*, prima revistă cu litere latine din perioada Renașterii Naționale, a participat la aducerea primelor numere ale revistei editate în clandestinitate în Țările Baltice.

Să citim și să scriem cu litere latine a fost îndrumarul semnat de Vlad Pohilă, în baza căruia generația anilor '90 din Basarabia a învățat să scrie și să citească cu grafie latină.

Autor al mai multor cărți, eseuri și articole, a prefațat și a moderat lansările a sute de cărți, atestând în prim-plan frumosul, utilul, binele.

Era un Om liber, cu adevărat eliberat de tot ce înseamnă deșertăciunea lumii, departe de ambiții, glorie deșartă... era un Om al Luminii, era întruchiparea *Cumințeniei Pământului* (de la Vasile Șoimaru, bunul său prieten, citire).

Nu căuta să fie, nu se străduia să pară. ERA!

Zeci de memorii, regrete scrise în ultimele ore, relatează despre manifestarea unui suflet modest, curat și onest, care nu a cunoscut niciodată ce este orgoliul. „De atâtea ori împovărat de necazurile cotidiene și întotdeauna pasionat de scris, de singura lui dragoste pe care a servit-o cu devotament și credință – scumpa și necăjita noastră limba română” (Rodica Iuncu Leahu).

Ferice de cei care l-au cunoscut, de cei care păstrează memoria vie a unui model de urmat.

Dumnezeu să-i înalțe sufletul în Pace și Lumină.

P.S. Era distins cu Ordinul Republicii și cu Ordinul „Meritul Cultural” al României. Considera însă o onoare a fi membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

*Iuliana GOREA COSTIN,
Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România*

A plecat la ceruri un prieten rar, coleg de ziar, lingvist, scriitor, publicist, un român basarabean ce făcea cât o mie de preinși patrioți... Am vorbit cu el la telefon acum o zi... Nu era în genul lui să se plângă de ceva... Redacta texte gratuit pentru toată lumea, deși mereu nu avea bani de o cafea, țigări sau ziare. Unii prieteni își aminteau de el doar când aveau nevoie să le șlefuiască textele. Doar că îl dorea sufletul de tot ce se întâmplă în această pandemie, când omul nu mai valorează nimic... Mereu a crezut în Reunirea celor două maluri românești. Iartă-mă, dragă frate, că nu am știut să te încurajez... Îmi vei lipsi. Și nu pot accepta că nu mai ești.

Tamara Tomiriș GORINCIOI

UN CUVÂNT DE LUMINĂ PENTRU VLAD POHILĂ

Vlad Pohilă a plec subit, lăsând în urma sa cărări drepte de lumină, asemeni păsărilor cerului, fără a ne da de înțeles că ne poate abandona. Prietenii adevărați și toți acei care l-au cunoscut pe acest Om de valoare deosebită al neamului românesc îl plâng și îl jelesc ca pe un frate bun. Deși nu pot afirma că ne sunam zilnic sau ne vedeam cum se întâmplă între amici, am avut onoarea de a-l cunoaște ca ascultător Radio Moldova. Și când ne întâlneam, îmi vorbea entuziasmat de vreo emisiune sau alta, ori, dimpotrivă, părea supărat și dezamăgit de ce auzea uneori pe post. Țineam la opinia lui, căci Vlad Pohilă era un Mare Maestru al Cuvântului românesc. Cunoștea mai multe limbi, dar ca cea ROMÂNĂ mai frumoasă nu exista pentru el. Chiar mi-a mărturisit asta într-un interviu. Cu Vlad era ușor să discuți, să polemizezi fie la o cafea, fie să pui țara la cale pe îndelete la un taifas în bibliotecă (atunci când nu se grăbea). Mereu avea un manuscris cu el, un articol de redactat sau de scris un editorial la revista *BiblioPolis* a BM „B.P. Hasdeu” unde era angajat. Ținea mult la această revistă, pe care o considera instrument important de reflectare și promovare a activității bibliotecilor, inclusiv a mișcării culturale susținută de acestea. Se bucura ca un copil atunci când avea în față modele și exemple frumoase de vorbitori și admiratori ai limbii române. Pentru el, a cultiva dragostea pentru

„Limba vechilor cazanii” era mai presus de orice. Inima sa mare palpita cu bucurie când vedea mulți copii la bibliotecă și aceștia, în discuțiile lor, pronunțau dulce și îngrijit verbul românesc. La auzul acestora Vlad se simțea ca în al nouălea cer. Era fericit și ne spunea că lupta din 1989 nu a fost zadarnică, or, copiii noștri confirmă acest adevăr. Vlad Pohilă a fost un intelectual autentic, un profesionist al domeniului, un publicist, eseist, editorialist de forță. Nu a trișat niciodată cu sentimentele sale pentru limba română: a scris-o, a citit-o, a predat-o, a promovat-o mereu. Ne-a îndemnat pe toți, de la mic la mare, să o iubim, să îndrăgim cartea și să citim mult, în special în limba română. „În cărți, în lecturi, în bibliotecă, am putut găsi cel mai des și cel mai sigur conținuturi, forme și expresii ale cultelor pe care le-am admis, le-am protejat, le-am consolidat – uneori fără a-mi da seama chiar de aceasta – și grație cărora mi-am îmbogățit continuu cunoștințele, mi-am ascuțit abilitățile și sensibilitățile, putând ajunge a fi cel ce sunt: un om al scrisului, un om împlinit și fericit prin creație, prin acumulări intelectuale, prin contact și comunicare cu oameni dragi care, vreau să cred, prețuiesc eforturile mele, uneori chiar beneficiind de ele” (Vlad Pohilă. *Arta de a pasiona cititorii. Editoriale din revista „BiblioPolis” 2002 – 2012*). Mulțumesc publicistului și lingvistului Vlad Pohilă că mă învâța cum se scrie un editorial perfect: documentat, informat, cu un scop bine determinat. Fiecare editorial se citește cu interes, chiar cu pasiune, autorul fiind un maestru desăvârșit al genului, care își dezvăluie subiectele cu argumentele și explicațiile de rigoare. Ca o jurnalistă oarecare, îți mulțumesc, Vlad Pohilă, că m-ai făcut să iau cartea în mână și să mai învăț. E 27 martie – la mulți ani de Ziua Basarabiei Românești și să dea Domnul ca toate gândurile și așteptările noastre să devină realitate cât mai curând.

P.S. „Astăzi citesc mai mult decât ieri. Lectura este o desfătare a sufletului dornic de liniște și de împăcare.” Scriam asta chiar pe 27 martie – ziua când, în 1918, Basarabia s-a unit cu Patria-Mamă România – un ideal care continuă să fie visul nostru cel mare de a fi una cu Țara. Vlad, ai plecat prea devreme dintre noi. Poate, ai hotărât să ajungi mai repede la Dumnezeu și să pui un cuvânt, alături de Vatamanu, Dumeniuk, Vieru, Lari... să ne unim noi toți, românii de bună-credință, căci în unire stă puterea.

VLAD POHILĂ, a fost o mare onoare să te cunosc și să ne intersectăm pașii în această viață. Din Ceruri o să ne privești pe toți și o să ne vezi, care și cât prețuim. Să știi un singur lucru – cei care te-au apreciat și au ținut la tine ca la un bun prieten și confrate de ideal românesc, o să-ți simtă nespus de mult lipsa. Te rog, să ne ierți, Vlad, că poate ar fi trebuit să-ți fim mai mult în preajmă, să te susținem și să te ajutăm la nevoie. Îți mulțumesc pentru cuvintele încurajatoare privind emisiunile pe care le fac la radio, poeziile și textele pe care le scriu. A contat și contează mult pentru mine. Luminița vieții tale nu s-a stins, va continua să ardă cu aceeași intensitate în Împărăția Cerurilor, acolo unde ne vom întâlni cândva și ne vom spune: Hristos a Înviat! Dumnezeu să te țină aproape în Cetele Îngerilor de Lumină!

Zina IZBAȘ, reporter radio, scriitoare

IATĂ CĂ A PLECAT DINTRE NOI ȘI VLAD POHILĂ, OMUL DIN ALTARUL CĂRȚII

Mă doare.

E o durere surdă, asasină, care nu mă lasă să plâng, nu mă eliberează prin lacrimi.

De ce Vlad, de ce acum?

De ce atât de devreme?

Pentru că penița lui nu prevestea deloc finalitatea destinului pe pământ, un destin eminent al cărții, unde se pare, ele, cărțile, în mod special ale celor nescrise, sunt expresia chemării infinitului, a nemuririi...

Nu știu cum arătau vechii cărturari în timpurile de altădată. În imaginația noastră poetică îi vedeam mereu bătrâni, aplecați deasupra pergamentelor întinse în față sau stând la masă cu teancuri masive și grele, copertate cu piele, cu vreun volum deschis în față, concentrați, ori surprinși cu pana în mână, într-un moment de înseninare a inspirației, gata să caligrafieze negrăbit mărturii ce vor rămâne depozitate în memoria istoriei lumii – izvor nesecat de învățătură pentru generații milenare până în zilele noastre...

Dar în secolul nostru modern, portretul cărturarului l-aș copia după chipul lui Vlad – prezent peste tot și nevăzut, plin de

energii debordante, risipitor fără margini din bogăția-i spirituală, deschis și prietenos, de o modestie rarisimă, îndrăgostit de Neam și de Țară...

Vlad întruchipa pasiunea nativă, natura completă a omului ajuns la maturitatea psihologiei gândirii adânci. Un Iov ce-și striga credința, făcând din pustiu un altar... Căci trebuia să are fără odihnă în ariile cititului, să răscolească plasturi, să perforeze roci, să clasifice și să supună discernerii minții volume întregi, pentru că numai așa, considera el, se poate ajunge, și cu puțin noroc, să descoperi tainița gândurilor ascunse, care îți dau dimensiunea înțelegerilor, percepția construcției lumii și minunea acestei lumi – omul, „trestia gânditoare”. O recunoștea chiar el într-o frumoasă pledoarie scrisă cu ocazia apariției lucrării unei colege de breaslă: „Așa mi s-a părut, așa am crezut întotdeauna: că oamenii pasionați de carte și lectură sau fascinați de scris sunt dați cu mir de forța divină, că ei, acești oameni ai cărții, ai literaturii, sunt cumva mai altfel, chiar dacă nu toată lumea observă acele aspecte deosebitoare. Poate de aceea am stimulat de când mă știu scrisul și cititul, mai ales la copii și adolescenți, văzând în aceasta o cheazășie a viitoareii iubiri de limba maternă, de poezie, de proză, de istorie, de alte valori spirituale”.

Ce poate fi mai lămuritor decât această credință în terapia perpetuantă a spiritului flămând de cunoaștere? L-am întrebat odată cum se naște o carte? M-a privit surprins nu atât de simplitatea întrebării pe care o poate adresa un copil curios când ajunge la vârsta întrebărilor, ci de zâmbetul meu oarecum trădător de a-i ghici răspunsul. Trecu ușor peste șiretenia mea puerilă și, reluându-mi cu aceeași tonalitate fraza „Cum se naște o carte?”, mă dumiri printr-o concluzie tot adusă, poate, din cărți: „Iată o taină pe care nu știu de ar putea-o descifra vreun savant sau vreun magician – cu ușurință, și până la capăt. Dificultatea răspunsului la această întrebare rezidă și în faptul că elaborarea unei cărți adevărate este o chestiune strict individuală, personală, intimă chiar: fiecare face nu numai pe măsura talentului său, a capacităților sale, cum îl duce capul, ce îi sugerează inteligența, dar mai ales – cum îi dictează inima”.

Dar trebuia să-l ascuți pe Vlad atunci când venea vorba despre limbă. Vorbea în termeni axiomatici, implacabili, imposibil de

combătut. „Tema limbii” nu poate fi banalizată, bagatelizată nicicând, nicăieri, cu atât mai puțin acum, la noi, unde româna se află în niște condiții specifice, cu precădere nefaste. Cine se apucă să scrie despre limba română – că o elogiază, că o apără de prigoană, că încearcă să o cultive – ar face bine să abordeze fațete de maximă sensibilitate, aspecte ce ar viza pe vorbitorii ei autentici, nu pe cei „de serviciu” sau rătăciți. Și, esențial, despre limbă e necesar să se scrie corect.

În timpurile noastre bulversate de potopul informatic, tot mai devastator, lumea e plină de docti. În toate domeniile. Și în diferite specialități. Dar cărturari sunt puțini. Foarte puțini.

Cu certitudine însă lucru ce-l pot confirma și alți literați care l-au cunoscut, Vlad Pohilă a făcut parte anume din această selectă și rară castă a minților luminate. De câte ori l-aș fi telefonat, aveam un sentiment de jenă – știam că lucrează și că-l deranjam. Dar întotdeauna răspundea bucuros, ca și cum ar fi avut nevoie de acest sunet: „Citesc, – sau, cel mai des îl auzeam – am de terminat în mod imperios ceva pe care trebuie să-l prezint, și la modul cel mai urgent posibil, editurii. Dar nu m-ai incomodat deloc, găsește-mă la orice oră târzie de noapte...”

Dar a spune că Vlad Pohilă a fost pur și simplu o enciclopedie mișcătoare, că a reprezentat genul cățărătorului ajuns pe un versant de unde priveliștile se deschid, tot vorba lui, „mai altfel” în fața necuprinsului misterios al aventurii umane, înseamnă să facem doar o apreciere de rigoare. Or, dincolo de vastele acumulări, Vlad Pohilă nu rămâne a fi fost doar un om al competențelor depline în tot ce ține de carte, de cunoștințe, de felul său de a trata fenomenele existențiale și filosofale, el rămâne a fi, pentru cei ce-l urmează, o valoare și o personalitate greu de depășit.

În timpul întâlnirilor noastre abordam, desigur, și tema „existențialistă”. Era ilar și savuros.

Întrebare:

Efim Josanu: *Unde trăiește lingvistul, publicistul, scriitorul, omul de cultură Vlad Pohilă? În ce mod izbutește să-și adune un venit? Mănâncă de trei ori pe zi? Are un calculator performant, cafea de calitate și aer condiționat?*

Vlad Pohilă: „Muncesc mult, deci, supraviețuiesc... Mănânc – de când mă știu – pe apucate, dar știind, din tinerețe, de la fran-

cezi, că e bine să mănânci de mai multe ori pe zi, încerc să fiu măcar aici „nițel francez”. Am o rablă de calculator, e mai mult o mașină de scris. O instalație antifum, uneori are și rol de aer condiționat... Nu m-am lipsit însă niciodată de plăcerea de a bea o cafea bună – ca și de a citi o revistă sau o carte care îmi suscită interesul”.

Altădată răspundea grav:

E.J.: *Ce înseamnă cartea în era modernă?*

V.P.: „Trăim o perioadă a rupturilor, dacă-mi permiți. În toate domeniile. Unele sunt dureroase, altele extrem de dureroase, aproape insuportabile. Cel mai interesant lucru mi se pare însă dincolo de stările despre care vorbeam, trecerea de la cartea scrisă la varianta ei electronică. Ba nu – mea culpa! Împăcarea dintre cele două, un fel de armistițiu, care se completează reciproc”.

Despre meserie Vlad spunea: „Dăruindu-i cu harul scrisului, Dumnezeu îi face pe scriitorii vulnerabili, adeseori „slabi de înger”, oricât de viguros le-ar fi talentul”. Aluzia era direct adresată profitorilor care își vindeau talentul pe arginții potențaților zilei.

Or, el, chiar și strâmtorat de nevoi, nu a căzut măcar cu o fărâ-mă din demnitatea sa în fața propriei conștiințe, ridicându-se, sus, deasupra slujirii putregaiurilor ideologice, ferit de pecinginea și râia scabroasă a politicaștrilor, unde mișună fripturiști și patrioți fățarnici. El știa, așa cum spunea T. Arghezi într-o superbă tabletă *Suflet duplicitar* (ce bine se potrivește pentru zilele noastre), că în acest domeniu „și cugetarea celui mai determinat idiot poate deveni lege... Pentru că elucubrația imbecilului capătă publicitate și se bucură de prestigiul administrativ al obiectelor sacre”. Adică, sugerează scribii flașnetari, să nu-i ocărăști legea, căci ocărăști principiul, intri în contradicție cu sacralitatea, te împotrivești lui Dumnezeu, de la care emană totul, până și idiotul...

Clăbucul întins al fanfaronadei autohtone nu l-a atins decât în măsura în care-i trezea ilaritatea. Trăind cu o lacomă sete aventurii cărții, Vlad Pohilă a exprimat generația mândră și cutezătoare, ruptă din tina îndoielilor și a angoaselor, exemplu de noblețe și nestrămutată credință în idealul împlinirii naționale.

Ce mult ne doream mulți dintre noi, și vorbesc în numele generației noastre, să învățăm de la dânsul arta pasiunii și arderii, când poți face abstracție de tot ce te împinge în derizoratul stupi-

dității, trăind cu uitare de sine frumusețea actului înălțător pe care numai marii cărturari știu să-l înțeleagă și să-l simtă...

Dar pentru asta trebuia să poți fi un Vlad Pohlă.

Pentru că Vlad Pohlă rămâne dincolo de efemeritatea acestei lumi, mai presus de orice, o simțire și o conștiință de neam, trăiri perene peste ani și vremi...

Îi plăcea atât de mult Nichita Stănescu: „...Moartea se aseamănă/ întocmai cu nașterea./ Nimic nu este altceva./ Ce am simțit înainte de a mă naște/ voi simți și după ce nu voi mai fi/ Cum a fost atunci așa va fi atunci./ Nimic nu este altceva./ Totul este totul iar eu sunt tu./ Nimic nu este altceva”.

Adio, Vlad!

Efim JOSANU

Literatuta și Arta. 2020, 21 mai, p. 11.

Vlad a fost unic. Lingvist și om de cultură de o erudiție excepțională, autor al mai multor cărți, îndrumare, a sute de eseuri și articole publicate în mass-media, el și-a trăit viața în sărăcie. Cunoscător a numeroase limbi străine, de la cele balcanice și ale Țărilor Baltice și până la mongolă, de după Ural, o asemenea personalitate nu a interesat niciodată ambasadele noastre, care au avut alte priorități și alte criterii în a-și completa personalul. Salahor cu un volum epuizant de muncă la edituri, ziare și reviste și luminător al rătăciților în labirintul basarabean al limbii române, el a fost de atâtea ori umilit, prost sau deloc plătit de profitorii și nesimțții zilei. Fidel, a păstrat prietenii care au durat zeci de ani, cu nelipsitul buchet de flori la fiecare întâlnire, deși aproape lefter, întotdeauna generos să se aboneze, din solidaritate, la toate ziarele naționale. Dar și-a trăit viața în solitudine, retras în studiu, scris și lectură, în garsoniera sa modestă de la Ciocana. Intelectual de marcă, incomparabil superior atâtor parveniți, avea modestia sufletului curat și onest, care nu a cunoscut niciodată ce este orgoliul. De atâtea ori împovărat de necazurile cotidiene și întotdeauna pasionat de scris, de singura lui dragoste pe care a servit-o cu devotament și credință – scumpa și necăjita noastră limba română. Vlad ne-a dăruit

tot ce avea mai valoros și, mai presus de orice, demnitatea limbii române. Noi? Noi l-am făcut, poate, adesea să cugete asemenea „sărmanului Dionis”.

Adio și iartă-ne, Vlad. Ca tine nu va mai fi nimeni niciodată.

Rodica LEAHU

ÎN AMINTIREA LUI VLAD POHILĂ

Ne-am cunoscut personal, bineînțeles, și drumurile ni s-au intersectat în repetate rânduri. Despre asta sper să relatez într-o evocare pe care o voi face mai pe așezate, un pic mai târziu. Acum aș vrea să remarc doar faptul că, deoarece l-am prețuit cu adevărat și nu am dorit să-i răpesc din timp, m-am străduit să-l deranjez cât mai puțin, și nu în cazuri de chestii mărunte. Voi aminti un singur fapt: în septembrie trecut, când la Muzeul Literaturii am consemnat împlinirea a trei decenii de la apariția ziarului *Glasul*, pentru că nu se putea să facem abstracție de prezența lui Vlad, l-am rugat să vină la evenimentul organizat de noi în Sala cu cămin a Casei Scriitorilor. A venit cu interes și chiar s-a arătat bucuros de faptul că am decis să trecem în revistă momentul aniversar al primei publicații periodice cu grafie latină la apariția căreia luase parte în modul cel mai direct. Vlad Pohilă a fost unul dintre pilonii de bază ai evenimentului, i-am oferit cuvântul, or, pentru asta îl și invitaseam. Desigur, am imprimat relatarea lui, succulentă și marcată de momente inedite privind împrejurările tipăririi, în republicile baltice, a celor dintâi numere ale ziarului, aducerea lor la Chișinău în condiții de clandestinitate și distribuirea tirajului la Chișinău celor care îl așteptau... Ne-a vorbit pe îndelete și despre colegii și partenerii pe care i-a avut alături în această aventură...

Dar despre toate astea, și despre Vlad Pohilă în special, merită să se vorbească pe îndelete și în cunoștință de cauză. Vlad Pohilă, numele lui neîntinat și fapta-i generoasă, vor rămâne pentru vecie în memoria noastră...

Vasile MALANEȚCHI

A TRECUT LA CELE VEȘNICE UN PROMOTOR AL ROMÂNISMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Om de cultură, lingvistul și publicistul Vlad Pohilă, cunoscut ca militant pentru limba română și identitatea națională în Republica Moldova, a trecut la cele veșnice.

Vlad Pohilă s-a născut la 6 aprilie 1953, în comuna Putinești, raionul Florești. Și-a făcut studiile la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, apoi a urmat cursurile de muzeistică și studiul al artelor la Moscova și a urmat programul de doctorat la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei. A colaborat cu numeroase publicații în calitate de ziarist, a tradus peste 20 de cărți și este coautor a mai multor dicționare și enciclopedii.

În 1989, a ținut cursuri de ortografie a limbii române pentru profesorii din diferite sate și orașe ale Republicii Moldova, precum și din nordul Bucovinei, regiunea Cernăuți. A predat cursuri de limba română la Universitatea de Stat „Ion Creangă” (1995-1997), de stilistică și cultivare a limbii la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (2004-2005).

A fost autor al rubricii *Să vorbim corect, să vorbim românește* de la Radio România Chișinău.

În anul Centenarului Marii Uniri, Vlad Pohilă declara: „Este adevărat că numărul adepților Reunirii e în continuă creștere, deși, după cum se vede, nu e în descreștere nici hoarda adversarilor uniunismului. Pe de altă parte însă mă bucur că în acest răstimp s-au făcut foarte multe „mici reuniri”: căsătorii, alte forme de înrudire, înfrățiri de localități și instituții, firme mixte, încadrări, angajări în diferite programe culturale și economice, ba chiar și impuneri, ale multor basarabeni la cele mai diferite proiecte spirituale, economice și politice lansate de la București sau din alte mari centre din Țară”.

Într-un interviu acordat postului Radio Chișinău la 1 decembrie 2019, publicistul vorbea despre Unirea de la 1918 și aflarea în componența României Mari, care a adus pentru locuitorii din Basarabia mai multe beneficii: s-a dezvoltat infrastructura, s-au construit spitale, șosele, căi ferate, școli, cămine culturale; reforma agrară a dat pământ țăranilor să-și facă un rost și o avere. De asemenea, având aceleași obiceiuri, limbă, trăsături psiho-

logice, s-au creat condiții de afirmare ca reprezentanți ai unei națiuni. „Important este că basarabeni au făcut primul pas spre Unire. Exemplul lor a fost urmat de bucovineni, la 28 noiembrie 1918, s-a decis Unirea la Cernăuți și la 1 decembrie a culminat cu unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, patru mari provincii românești. Astfel că 1 Decembrie este sărbătoarea desăvârșirii Unirii românilor în granițele firești, naturale, geopolitice, cum s-ar spune acum. România a devenit o țară mai mare, mai puternică.

Esențial este că s-au creat condiții de afirmare ca reprezentanți ai unei națiuni. Atunci, cel mai bine în cei 22 de ani, basarabeni au înțeles că sunt români, au înțeles că au o limbă bogată, frumoasă, care poate fi utilizată în orice domeniu, care poate exprima orice gând, că au o cultură bogată cu care se pot mândri și care trebuie valorificată”, explica Vlad Pohilă.

Iulia MODIGA

*InfoPRUT [online]. 16 Mai 2020 [citat 17.05.2020]. Disponibil:
<https://tinyurl.com/y7ddqys8>*

CUVÂNT DESPRE INTELECTUALUL VLAD POHILĂ

Întrucât tot prin ce a respirat omul de cultură, filologul, publicistul Vlad Pohilă s-a alimentat din Cuvânt, memoria care îl va urma după existența terestră va rămâne în Cuvântul cultivat de el prin numeroasele articole, cărți, note, portrete etc., dar și prin cel rostit frumos, cu bucurie la diverse evenimente culturale, unde era invitat ca oaspete de onoare. La câteva din aceste ocazii ni s-au intersectat drumurile. Deși îl cunoșteam din cele citite, auzite pe la diverse posturi radio și TV, am fost profund impresionată să-l ascult de aproape, cum s-ar zice. Că era vorba de o lansare de carte, masă rotundă sau conferință, intelectualul Vlad Pohilă avea un cuvânt de spus de fiecare dată, un cuvânt cu greutate, rostit cu multă căldură, emoție și seninătate. Era pregătit fundamental întotdeauna. Tot ce spunea era valoros și util.

Ultima întâlnire „pe viu” a fost la conferința omagială a doamnei profesor Irina Condrea, o prietenă apropiată a cunoscutului

om de cultură. Sesizam un aer distins în prezența sa la eveniment, iar discursul omagial l-a ținut cu deosebită admirație și generozitate, cu un sentiment de profund respect.

Dacă arunci o privire peste lista lungă de activități și publicații ale regretatului Vlad Pohilă, îți dai seama că în centrul tuturor preocupărilor sale este Limba Română. Tot ce a creat, a produs, a realizat a fost sub semnul Limbii, care este egal, în definitiv, cu un patriotism autentic, nedeclarat, cu sentimente de iubire și considerație intense. „Limba maternă o iubește cu dragoste desăvârșită și o slujește prin tot ceea ce are el mai bun. Un Înalt Sacerdot al Limbii!”, releva prof. dr. Zamfira Mihail în articolul omagial *Purtătorul de drapel, Vlad Pohilă*. Credem că anume dragostea față de Limba Română dezvăluie delicatețea și lumina Cuvântului care i-au călăuzit spiritul și destinul său.

Domnul să-l ia în Lumină și să-l țină în dreapta Sa!

*Viorica MOLEA,
doctor habilitat, conferențiar universitar*

APOSTOL AL ADEVĂRULUI

Am pierdut un om care a demonstrat un model de atitudine, un model de dăruire cauzei naționale. Toată viața sa, el a fost foarte consecvent și hotărât în apărarea limbii române, în apărarea culturii române. Tot ceea ce a făcut a trezit o mare rezonanță în societate. El a fost un apostol al adevărului, al luptei și al creației. Prin ceea ce a făcut, Vlad Pohilă a lăsat o pagină frumoasă în spiritualitatea noastră. Dar, cu regret, suntem nevoiți să-l petrecem astăzi în ultimul drum, cu speranța că ne rămân cele mai frumoase amintiri.

*Victor MORARU,
vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei*

MOARTEA FILOLOGULUI PE VREMEA „KULIOKULUI”

Vlad Pohilă este petrecut pe ultimul drum. E amiază. Văd ruiele sale. Și o mulțime de persoane cunoscute. Îndurerate, s-au adunat nesilite de nimeni. Floarea Basarabiei. Și nicio oficialitate. Conducerea Uniunii Scriitorilor, cu toată scuza pandemiei,

strălucește prin absență. Doar Titus Știrbu. Reprezintă, probabil, departamentul pompe funebre al US.

Sicriul este scos din biserică – preotul cântă, cameramanii filmează, fotografiile fotografiază, cortegiul înaintea spre groapă. Împreună cu muzeograful Vlad Ciumac, ducem o coroană. Cetina de plastic îmi înghimpă mâinile. Când coloana oprește, trag cu ochiul să văd ce e caligrafiat pe panglică: *Pentru domnul Vlad Pohilă colegii ziiorului Mesagerul.*

Vai, sărmane Vlad! Cât de perfidă e posteritatea! Înțeleg că vina e a caligrafului analfabet și a căscatului care a făcut comanda. Dar de ce tocmai ție să ți se întâmple asta? Ție, care ai lămurit de mii de ori că morții nu pot fi *domni*, nemaivorbind de negliobia ce urmează. Un detaliu în care, deopotrivă, stă divinitatea, stă și diavolul. Care arată că moldovenii sunt incorigibili. Că Kuliok Vodă e moștenitorul tov. Sovok. Prietenul tău, Șoimaru, a și glumit: „I-au dat de lucru și pe ceea lume!”.

Să nu-ți pese. Ai muncit o viață ca un rob, „semănătorile de grâu”. Ziua – muncă, noaptea – pat, ai trăit și ai scăpat. Somn lin!

Igor NAGACEVSCHI

Gazeta de Chișinău [online]. 22 Mai 2020 [citat 22.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/y9fj8kts>

A PLECAT ȘI FRATELE POHILĂ

La mulțimea de vești triste ce ne-au asaltat în ultimele luni, sporind parcă fără sfârșit disperarea izolării și teama morții, s-a mai adăugat una: a plecat într-o lume mai bună și *fratele* meu basarabean, scriitorul și jurnalistul cultural fără egal, Vlad Pohilă. După *fratele* Grigore Vieru, poate cel mai autentic *glas* al Țării ce mi-a fost dat să-l aud în drumurile mele basarabene, dar mai cu seamă românești, Vlad Pohilă a fost o conștiință ce și-a trăit, în izolare și cu demnitate, neputința împlinirii naționale.

Ne-am cunoscut în 2012, când am participat, mai degrabă, prin prisma îndatoririlor de serviciu, la festivitățile ce marcau împlinirea a 20 de ani de la înființarea, la Chișinău, a primei Bibliotecii exclusiv românești, Filiala „Onisifor Ghibu”, a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Despre epopeea constitui-

rii acestei biblioteci unicat, „un strop de Românie”, i-aș spune, instalată chiar în „coasta” Guvernului Moldovei *suverane*, mai cu seamă despre încercările „dramatice” ale unora din oficialii statului vecin de a împiedica funcționarea ei, se pot scrie multe pagini ce se pot constitui nu doar într-un studiu literar, dar și într-un tratat socio-politic despre *moldovenism*, termen încă neagră de mulți cărturari de pe ambele maluri ale Prutului. Asta pentru că *o Bibliotecă simbolizează Țara*, cum frumos spunea cândva poetul și bibliologul basarabean Alexe Rău, iar ea nu se naște de la sine și oricând. A fost nevoie de curaj, deopotrivă din partea autorităților moldovenești de la acea dată (ianuarie 1992), cu deosebire a ministrului culturii, Ion Ungureanu, între timp și Domnia sa plecat la cele veșnice, dar și dinspre elita bibliologilor români (un merit sporit în acest context revenindu-i lui Gheorghe Buluță, pe atunci director al Bibliotecii similare de la București, „Mihail Sadoveanu”, ca și a „tânărului și charismaticului” consilier municipal, dr. Florin Rotaru, viitorul director al Bibliotecii Metropolitane de la noi) pentru a impune faimosul Ordin 86, referitor la *depolitizarea bibliotecilor* și a instala, chiar în fieful Guvernului, prima Bibliotecă ce nu mai avea între colecțiile sale, operele „clasicilor” marxism-leninismului. S-au înfruntat atunci mentalități, prejudecăți și anacronisme, ce, din păcate, supraviețuiesc și azi, nu doar în Moldova vecină. Rezultatul acelor dispute, ale aceluși veritabil „război” mediatic, *regizat* cu atâta har de ministrul Ungureanu, în tandem cu oficialii de la București, a fost instalarea, în sala de festivități din str. Nicolae Iorga nr. 21, a unei replici a compoziției *Arborele Eminescu*, a regretatului artist plastic local Aurel David (1934-1984, Chișinău), poate cea mai cunoscută lucrare plastică inspirată de prezența eminesciană în spațiul comun al Moldovei eterne, cât mai cu seamă constituirea și oficializarea, în sediul Filialei, a unui spațiu *apolitic*, liber de prejudecăți, deschis tuturor opiniilor, unde intelectualii basarabeni, ca și cei veniți din țară, se puteau întâlni, punând la cale treburile breslei. De la înființare și până în zilele noastre, sprijinul bibliotecarilor de la București a rămas constant, astfel că Filiala „Onisifor Ghibu” a mers pe calea alinierii la tehnicile biblioteconomice moderne, adoptând CZU și orientând definitiv Biblioteca „spre Europa”.

Acolo, în frumoasa încăpere cu arcade și lambriuri, ascultându-i pe Ion Ungureanu, Mihai Cimpoi, Florin Rotaru, Iulian Filip, pe inimoasa directoare Lidia Kulikovski, ori pe doamna Elena Vulpe, directoarea de atunci a Filialei, nu am reușit să-l identific de la început pe Vlad Pohilă, omologul meu de la Chișinău, redactorul-șef al revistei *BiblioPolis*, pentru care bătușem drumul de la București, în speranța că vom deschide un nou „pod de reviste”, împreună cu *Biblioteca Bucureștilor*, publicația etalon a Bibliotecii Metropolitane, pe care o conduceam atunci. După felul său, modest și retractil, se ascunsese, precaut, în penumbra sălii. Cu ajutorul Raiei Rogac, autoarea, împreună cu istoricul Ion Constantin, a *Monografiei* Filialei, tipărită cu acel prilej la București, la editura revistei noastre, l-am descoperit cum urmărea vorbitoarii cu ochii abia întredeschiși. Avea, ca toți cititorii nocturni, un tic al privirii. El, care avea harul de a-i face pe toți să tacă, asculta. A fost nevoie de puține cuvinte ca să ne legăm tainic, convenind să ne revedem a doua zi, mai în tihnă.

Personal, mai fusesem la Chișinău, destul de fugar, în primul deceniu de după Independență. M-a surprins atunci preponderența elementului rusesc, excesiv nu doar în viața publică, dar și în gesturile curente, în îmbrăcăminte și chiar în preferințele culinare ori bahice ale populației. În 2012, impresia era alta. De data aceasta predomina limba română, iar intelectualii cu care stăteam de vorbă aveau alt curaj. M-am revăzut cu Vlad Pohilă, evident, la Sediul Central al Bibliotecii „B.P. Hasdeu”, din Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, o clădire frumoasă dar, ca și la noi, aflată într-un veșnic șantier. Am stabilit că putem face o plimbare prin oraș, eventual însoțiți de colaboratoarea mea de la București, Raia Rogac. Țintele mele erau deopotrivă culturale, dar și sentimentale: Grădina Publică, cu Aleea Scriitorilor, Arcul de Triumf, Statuia lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Cimitirul Central, poate și câteva bulevarde. Nimic neobișnuit, nimic spectaculos. Surpriza a fost abia când am pornit la drum: pe cât era de tăcut înainte, pe atât se însuflețise povestind. Avea vocație de *ghid turistic*, profesie pe care chiar o practicase o vreme, și care presupune lecturi, decantări, psihologie multă, dar și dragoste de oameni și de locuri.

Iubea Chișinăul și nu se sfia s-o spună, mai ales când îmi povestea despre călătoriile lui din tinerețe, prin Țările Baltice. Pen-

tru fiecare loc, avea o poveste, o întâmplare. Trecând pe lângă Universitatea de Stat din Moldova, și-au amintit, el și Raia, întâmplări uitate, ce m-au făcut să înțeleg că tinerețea e aceeași, pe orice meridian al lumii este trăită. Poate cel mai mirat a fost de dorința mea de a vizita și un cimitir. Nu este, recunosc, un loc turistic, dar e o fărâmă de istorie recentă, mai ales că pe unii din cei care își dorm acolo somnul de veci îi cunoscusem personal: pe „blândul” Grigore Vieru, pe soții Aldea-Teodorovici, ori pe Leonida Lari, devenită politician de Dâmbovița pe vremea „patrulaterului roșu”. Tot destinul face ca, peste ani, și Vlad Pohilă să facă *ultimul drum* tot acolo, printre „nemuritori”! Recunosc, n-am fost prea entuziasmat de modul ostentativ de a expune moartea, de mormintele gravate pe granit roșu sau negru, de arhitectura haotică, exagerată, teatrală, dar e doar o opinie. Vlad Pohilă a evitat diplomatic să răspundă nedumeririlor mele. La fel, a amânat discuția despre *moldovenism*, deși aveam, peste un timp, să constat că-mi publicase textul chiar în *BiblioPolis*, expunându-se la critici locale, după cum am aflat din alte surse. Avea un veritabil cult al cuvântului scris, al opiniei și al solidarității literare.

Curând aveam să mă conving că era și omul cel mai dezinteresat material din câți am cunoscut. Modest, ducea o viață cu totul retrasă, în dezacord chiar cu poziția lui literară. Ostentativ, nu făcea caz de meritele sale, deși o discuție mai amplă pe tema traducerilor mi-a deschis ochii. Crescut într-un mediu multilingvistic, Vlad Pohilă iubea limba română cu patimă și o cultiva cu sârg, la egalitate cu multele limbi slave pe care le cunoștea la perfecție. Se poate spune că multilingvismul a rămas principalul atu al intelectualului basarabean, platoșa sa secretă la vremuri grele. Vlad Pohilă vorbea o limbă românească veche, fără accente și nuanțe împrumutate. Vorbea cum gândea – limpede, direct, sincer. Avea reținere față de orice exces. Se punea, deliberat, de cele mai multe ori, pe ultimul plan. Asculta, cumpănea, judeca. Era un jurnalist nativ. Prindea din zbor subiectele, ideile, apoi le turna în cuvinte. Vorbind cu el mă simțeam tot timpul examinat, de parcă eu eram subiectul principal, nu dragostea noastră comună pentru carte. Călătorise mult, trăise multe, dar vorbea puțin, parcă rușinat de cele ce știa și de cele de care n-ar fi vrut să se știe. Viața lui era o taină și pentru cei apropiați și zadarnic încerca Raia Rogac să-l scoată

din carapace, Vlad Pohilă tăcea îndărătnic ca orice țăran autentic scos de la rosturile sale. Avea chiar aerul unui dascăl de țară ce se însufletește doar la clasă, în fața copiilor.

Îmi imaginez și azi acele secvențe aproape cinematografice când intelectualii basarabeni se derusificau deliberat. Vlad Pohilă e unul dintre cei care, crescut și educat într-un alt mediu decât cel natural, s-a întors, nu fără eforturi, la rădăcini, la matcă. A copilărit într-o vreme când doar păsările treceau, fără pașaport, Prutul. Apoi, a cunoscut eliberarea, descătușarea. Literar vorbind, Vlad Pohilă s-a născut a doua oară, după 1991. De aceea iubea limba română, ca pe o mamă.

Pe când unii confrăți făceau averi, Vlad Pohilă scotea reviste, trudind ca un salahor, aproape de unul singur. Aproape nimeni nu bănuia, nici măcar colegii de la Bibliotecă, câtă muncă neplătită și nenormată cuprinde o revistă. Acum s-au lămurit, dar e prea târziu. Bunul Vlad Pohilă, „fratele” meu de la Chișinău, a plecat. *De ce, Vlade, de ce?*

*Marian NENCESCU,
scriitor, membru al US din România*

VLAD POHILĂ A FOST UN OM, UN ROMÂN ABSOLUT DEOSEBIT

Nu există cuvinte, prin care să exprim starea sufletească pe care o avem, împreună cu soțul meu, Sergiu, și cu prietenii de o viață, după ce s-a răspândit știrea că a plecat la Domnul Vlad Pohilă...

Sunt prea multe de scris despre VLAD, încât nici nu știu ce să selectez... Vlad mi-a fost prieten de 50 de ani și a devenit parte a familiei noastre.

L-am cunoscut în anul I de facultate, eu eram la secția de limbi străine și el era la filologie. Venea din Florești, de unde era și cea care mi-a devenit prietenă de nedespărțit, Liliana. Ei se cunoșteau bine și de la olimpiadele raionale...

În toți anii de studenție Vlad a fost în fiecare zi „o surpriză” – venea cu diferite cărți, discuri, noutăți – toate de esența națională/naționalistă, în sensul identității, conștiinței, istoriei și demnității noastre naționale românești.

Soțul meu Sergiu, specialist în literatura universală, a fost unul dintre profesorii universitari ai lui Vlad, dar și al întregii „promoții de aur” de la ziaristică, pentru că Vlad a făcut parte dintr-un grup de tineri de excepție la Facultate.

După absolvirea Universității, fiecare era cu greutățile sale, ca niște tineri intelectuali, care își făceau loc în viață. Vlad lucrase cu turiștii români și bulgari în perioada sovietică, cunoștea multe limbi. Am fost cu el, soțul și fiica noastră, și în Lituania, unde locuia o colegă a mea de grupă, Violeta Steponaityte, care își făcuse studiile la Franceză, unde erau și mulți prieteni de-ai lui Vlad. Am văzut acolo spiritul de rezistență națională al balticilor în fața regimului comunist de factură sovietică.

Într-o zi, soțul și cu mine, l-am întâlnit, plângându-se că este persecutat de „servicii”, că au fost „ăștia” și le-au cerut până și celor unde locuia în gazdă să îl alunge de la ei. I se interzisese și să mai activeze „pe tărâmul ideologic”. Cu greu, s-a aranjat la gazetuța *Noutăți editoriale*.

Noi tocmai făceam puțină reparație în demisolul locuinței, ca să lucrăm noaptea cu soțul asupra tezelor, căci eram ambii doctoranzi. Când am auzit ce a pățit, l-am luat pe Vlad la noi. A locuit 11 ani. Mama mea, Agafia Vangheli, ținea la el ca la un fecior. Și a simțit mereu respectul lui Vlad – mama fusese profesoară de clasele primare, cu studii la Iași, apoi a predat limba română, urmându-și studiile la Institutul pedagogic din Bălți. Mama l-a învățat și pe Spiridon Vangheli, în satul Grinăuți de lângă Bălți.

Acei 11 ani – alături de Vlad – au fost niște ani de mare intensitate cognitivă, națională, de demnitate românească. În fiecare săptămână, „la Vinerile noastre”, se adunau prieteni comuni – stăteam toți ori afară, ori „jos, la Vlad”. Sus era mama, fiica noastră și sora cu trei copii. Prietenii au venit și în vinerea care a fost „de priveghi”, atunci când a murit, în mâinile mele, probabil de un virus asemănător celui care îi cosește pe oameni azi, Victoraș, nepotelul nostru, de numai 5 anișori...

Vlad a locuit în gazdă la sora mea o perioadă și după ce, împreună cu soțul și cu fiica, ne-am mutat de acolo.

Acele „vineri”, în centru, pe str. Armenească, lângă Procuratura orașului, unde veneau colegi, oameni de artă, actori, cântăreți, au fost o acțiune de rezistență națională. Bunăoară, acolo am as-

cultat prima oară discul cu colinde al lui Ștefan Hrușcă sau un disc al lui Tudor Gheorghe. La fel, Vlad ne aducea cărți de felul celei a lui Marin Preda *Cel mai iubit dintre pământeni*...

Împreună cu Vlad, am pregătit și editat, în zbulciunatul an 1989, cu o zi înainte să apară Legea privind limba de stat și grafia latină, cărțulia *Să citim, să scriem cu litere latine*, dedicată mameilor noastre, care ne-au învățat alfabetul latin. Pentru aceasta, am primit ca onorariu câte 200 de exemplare, pe care le-am dus în școlile unde am învățat. Am avut o propunere să facem un tiraj cu un preț al cărții mai mare, cu un alt preț și onorariu, dar am refuzat ambii.

Împreună cu soțul, am fost și la Vlad la țară, acasă, i-am cunoscut părinții și surorile, alte rude. Oameni dintr-o bucată.

Am fost cu Vlad la un verișor al său, Virgil, la București. A fost o altă revelație în viața noastră.

Am lucrat cu Vlad la *Mesagerul*, unde, ca redactor-șef, deși nu aveam studii de ziaristică, pe lângă Cristian Pohrib (cel care mi-a dat vestea tristă sunându-mă ieri din România), cel care lucra deja în redacție, am invitat ziaristi de marcă: Ilie Lupan, Igor Nagacevschi, Rodica Mahu, Tamara Gorincioi. Din cei patru ani, cât am condus redacția, timp de trei ani publicația PFD a avut cel mai mare tiraj din RM, de ordinul a 20 de mii de abonați. Aveam o rubrică ce includea un interior de ziar, numită „Între Est și Vest”, în care arătam cum se mișcă România înainte și cum se bălăcește această populație blestemată în NE-identitate, riscând să ajungă acest pământ orfanul Europei...

Vlad a preluat ziarul în vremuri grele, când eu am devenit deputat, dar și cât am lucrat a fost mereu complicat, din multe puncte de vedere. Ziar al unui partid de dreapta, aflat în opoziție...

Apoi, în continuare, ani și ani am fost mereu prieteni, întâlnindu-ne cu toate ocaziile, ținându-ne moral și sufletește împreună în diferite situații, cei din nucleul redacției.

Chiar vara trecută am fost cu Liliana, amintită mai sus, cu Ludmila, o altă bună prietenă de grupă de la Universitate, și cu Vlad la căsuța noastră de vacanță. Ne-am amintit evenimente din viață, am discutat despre prezent. Soțul meu, Sergiu, i-a îndrăgit pe prietenii mei de parcă erau ai lui, dar cu Vlad avea o relație specială, pentru că ei rămăseseră mai mult în sfera cercetării și a studierii.

Înainte de a veni cu fica și nepoțelele în Germania, pentru un control medical anual obligatoriu, deoarece fetițele sunt și cetățence ale Germaniei, tocmai vorbisem cu Vlad și convenisem să mergem și vara asta, chiar pentru câteva zile, la căsuța noastră de vacanță.

Peste câteva zile plec spre Chișinău. Dar cu Vlad, din păcate, nu ne vom mai vedea.

VLAD a fost un OM și rămâne pentru noi toți un ROMÂN absolut deosebit, prin cum a trăit și prin ce a făcut. Nu îmi vine să cred că nu mai este. Dumnezeu să îl ierte.

I-am arătat și soțului textul înainte de a-l posta, de aceea, sem-năm ambii...

Sergiu și Vitalia PAVLICENCO

Vitalia Pavlicenco [online]. 25 Mai 2020 [citat 25.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/y7kvmng9>

DE CE NE-AI FĂCUT ASTA, DRAGUL NOSTRU VLAD POHILĂ?!

Deși afară soarele de primăvară, astrul tutelar al vieții, ne scaldă în lumină, nori de plumb mă copleșesc pe dinăuntru. Nu, nu mă pot încă liniști! Un Om drag mie – și altor o mie – m-a/ ne-a părăsit, schimbându-și efemeritatea cu... eternitatea.

Ne-a părăsit, mai devreme față de cât îi este dat omului ca să-și desăvârșească viața și crud de brutal, VLAD POHILĂ, intelectual chișinăuian, personalitate de frunte a românității. Și nu o personalitate raportată doar la spațiul geografic al Republicii Moldova, Basarabia cea smulsă violent din vatra strămoșească, ci la întreg arealul românesc, indiferent de hotarele efemere trasate de istoria intereselor statale.

Reprezentativitatea culturală a scriitorului și publicistului Vlad Pohilă era accentuată de prolificitatea sa creativă, de enciclopedismul și frumusețea stilistică a operei sale, de autoritatea sa de stăpân al științei Limbii Române, dincolo de granițele ei de natură strict lingvistică. Vlad Pohilă, fiind și un consacrat vorbitor și traducător de limbi străine din spațiul slav, baltic și neolatin, avea un context larg al comunicării prin intermediul cuvântului.

Și numai așa și-a putut asuma el, și numai el, o exclamație sprijinită pe vocabulele dramatice ale lui Galileo Galilei: „Și totuși, limba română!” (E titlul unuia dintre volumele sale de eseistică.)

Universul cotidian, „centrul universal” al scriitorului, lingvistului, eseistului, publicistului, redactorului-stilizator de carte, traducătorului Vlad Pohilă a fost Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău. Doamne, ce pierdere pentru această Cetate culturală care, iată, după blândul și harnicul Valeriu Rață, îl pierde acum și pe Vlad Pohilă! Doi pilaștri de mare calitate umană care sprijineau bolta cultural-spirituală a edificiului prin care cei doi se identificau.

Vlad Pohilă lucra la Biblioteca Municipală și ca redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, o academică publicație de biblioteconomie și științe ale comunicării. O revistă-carte, în patru ediții anuale, cu în jur de 200 de pagini și cu academicieni și universitari în lista de referenți științifici. O revistă născută, firește, din carte și cu carte, multă carte, cartea fiindu-i lui Vlad Pohilă, artizanul revistei, însăși FAMILIA, un substitut sufletesc al acesteia. Cartea era prietena lui cea mai statornică, una deosebit de acaparatoare, ca o iubită geloasă, iar Cărturarul nostru, subjugat Cărții, i se dedica ei zi și noapte, după cum îmi mărturisea dr. Vasile Șoimaru, unul dintre cei mai apropiați prieteni ai lui Vlad Pohilă, cel care mi-a revelat ființarea acestui om, a unui așa Om, „un accident măreț al peisajului” uman (sintagma împrumutată fusese dedicată unei alte apariții umane rare). În cercul apropiaților săi era etichetat ca fiind „omul-biblioteca”. Iar protagonistul acestei mari iubiri își recunoștea el însuși dulcea sa povară: „Ce mit frumos, dragostea de carte!”.

Vlad Pohilă era și un apreciat, solicitat și activ redactor de carte, ceea ce înseamnă că meseria/ arta sa de stilist al Limbii Române pe texte dintr-o gamă largă de domenii ale cunoașterii i-a desăvârșit formația de enciclopedist. Prefețele/ postfețele și recenziile de carte, articolele și eseurile sale dau înalta măsură a erudiției autorului lor. Formația sa multiculturală era confirmată și consolidată și de activitatea pe care o realiza în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, ca redactor al *Calendarului Național*, publicație anuală cuprinzând cronologia unor informații de natură enciclopedică.

Și peste toate aceste competențe strălucite ale zestrei sale culturale se suprapunea fericit omul, Omul Vlad Pohilă, cel născut într-o zi din cele trei dedicate Paștelui anului 1953 (6 aprilie, a doua zi de Paști), ca al șaptelea copil între cei nouă născuți ai familiei Ion și Ileana Pohilă din Putinești, județul Soroca. Se deduce că Lumina Învierii Domnului l-a atins cu un supliment privilegiat de iubire divină, distincție de la Cer confirmată de cei de pe pământ, oamenii din preajmă, care îl numesc „pâinea lui Dumnezeu”. E generos și iubitor de semeni, fără „osebire”, neluând în „samă” averea la care mulți din branșa sa „cată” cu strășnicie. El a fost pe pământul acesta plin de păcate „bunul samaritean”, căci întindea larg brațele, cu palmele-i bătătorite de buchile miilor de cărți și reviste (citite, scrise și dăruite de el), spre a îmbrățișa frățește și pe sărac, și pe bogat. Mai abitur pe sărac, ceea ce înseamnă că demonul mândriei nu i-a găsit vulnerabilitate nici măcar cât în călcâiul lui Ahile. De aceea – am mai zis și voi mai zice – m-a fericit și pe mine cu prietenia lui, acceptându-mă, cu blajinitatea-i particulară, ca pe un Badea Cârțan de pe malul Moldovei, unul însă fără avere, adică fără oi și fără îndestulătoare cărți în bibliotecă.

Categoric, această microsinteză stângace a mea, cu referire la ceea ce a fost Omul și Intelectualul basarabean Vlad Pohilă, autorul a peste 1700 de titluri, dar numai până cu zece ani în urmă (cf. „Vlad Pohilă. Biobibliografie”, 2010), e doar un modest *remember* sub efectul perturbator al durerii, care să-mi oblojească rana din suflet, e doar un disproportionat (în raport cu Întregul) omagiul de despărțire al unui privilegiat anonim, căruia o ursitoare bună i-a prilejuit, în câteva fulguiele de timp, aflarea în preajma distinsului Cărturar de la Chișinău. Iată, spre exemplu, încă mă urmărește seninătatea unei zile de octombrie, când, nemeritat pentru statutul meu de vizitator comun în centrul metropolei basarabene, pe Aleea Clasicilor, l-am avut drept cald și volubil însoțitor cultural pe Vlad Pohilă, ghid elevat, specializat pentru muzeele de artă de la Moscova și Sankt-Petersburg, urbea cu celebrul Ermitaj (condiția lui remarcabilă din timpurile cele văratice ale vieții sale). Dar grația care mă copleșește, în contextul relației mele cu blândul aristocrat al științelor umaniste de la Chișinău, e onoarea de a suporta sub fruntea sa luminată mult prea modestele mele texte, inserate (totuși) în prestigioasa revistă *BiblioPolis*, căreia cu dăruire îi dădea viață.

E cam o lună de când cel care era mai viu decât toți viii m-a sunat de la Chișinău (vocea dânsului trecea Prutul, spre Carpați). Nu ne văzusem și auzisem de vreo doi ani. Dacă nu se deduce cumva asta, eu sunt un anonim, în raport cu statura sa culturală. Dar ne știam de 25 de ani (el, eruditul, eu – un simplu dascăl de primară). Om de o generozitate rară, Vlad Pohilă nu cunoștea aroganța superiorității în raport cu simplitatea semenului. Și caracterul său nobil i-a dat impulsul să întrerupă dânsul tăcerea lungă dintre noi. A făcut-o fără nicio altă noimă în afara celei care izvoră din etica sa personală: între doi cunoscuți, tăcerea prelungă e un păcat. De o cumsecădenie rară era Vlad Pohilă, calitate a ființei, care, din păcate nu se ia... de la om la om, precum molima aceasta care-i tulbură regretatului nostru Prieten – observăm, cu adaos la crunta noastră tristețe – și... buna rânduială creștină a înmormântării.

Of, la cele atât de multe cuvinte rostite în suflet (în aceste două zile trecute de la vestea năprasnică pe care mi-a dat-o, cu glas sugrumat, poetul și publicistul chișinăuian Ionel Căpiță) și atât de puține răzbătute afară, să adaug și câteva rostiri despre Vlad Pohilă, modificând – o, ce cruzime! – timpul verbului, ieșite din condeiele consacrate ale doi cărturari de statura Sărbătoritului:

„Vlad Pohilă e [a fost!] un voievod, dar unul de travaliu asidu, de efort continuu, e [a fost!] un latifundiar, dar unul cu sapa mereu în mână (...) pentru a stârpi buruienile de pe ogorul românismului”. „Scrierile lui Vlad Pohilă ne ajută să păstrăm aprinsă făclia românismului. Toate aceste scrieri sunt aureolate de patosul luptei pentru apărarea limbii române. Ele îi vor fixa numele în galeria marilor patrioți români din Basarabia” (Valentin Mândăcanu).

„Vlad Pohilă este [a fost!] un remarcabil lingvist, dar și un strălucit publicist, care s-a ascuns în adâncul unei modestii rar întâlnite la noi...” (Grigore Vieru)

Doamne, rogu-Te să-i rânduiești cu mărinimie robului Tău Vlad Pohilă loc ales în Împărăția Veșniciei! (Și... treacă de la Tine micimea rugătorului!)

Gheorghe PÂRLEA

Confluențe literare [online]. 18 Mai 2020 [citată 18.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/ycjpt5u8>

A MURIT VLAD POHILĂ

Știrea a venit ca un trăsnet pe timp senin. Regret foarte mult atât de rapida trecere în neființă a unui Om (cu majusculă!) deosebit, a unui Om, pe care Natura rar îl oferă societății. Regret mult moartea lui Vlad Pohilă. A cunoscut 12 limbi. În primul rând, a știut la perfecție limba acestui popor – Limba Română, dovadă fiind lucrările științifice publicate, emisiunile de cultivare a Limbii Române, prezentate sistematic la postul de Radio România Chișinău, lucrările redactate și corectate de el. A știut, de asemenea, limbile rusă, poloneză, letonă, lituaniană, estonă, bulgară, sârbă, croată, engleză, franceză și germană. A tradus și publicat în română multe opere literare din aceste limbi. A fost mulți ani redactor-șef al publicației *BiblioPolis*, revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură, editată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău. A fost un mare Cititor de cărți bune.

Vlad Pohilă a cunoscut în profunzime Istoria Neamului din care face parte – Istoria Românilor, dar și istoria altor popoare, a popoarelor, limbile cărora reușise să le învețe. A fost un mare patriot al poporului său, s-a implicat nemijlocit în revenirea la denumirea corectă a limbii pe care o vorbim – limbii române, – și la alfabetul latin. A participat la aducerea din Lituania a primului număr al ziarului *Glasul*, tipărit în grafia latină, deci – Vlad a făcut istorie.

În trecut, întotdeauna mi-am exprimat regretul, inclusiv în cadrul unor întruniri publice, că Vlad Pohilă nu este atras la munci, care ar fi adus beneficii incomensurabile Republicii Moldova (RM), românilor în ansamblu. Întotdeauna am considerat că Vlad Pohilă putea fi un bun ambasador al RM, un excelent administrator de rang înalt. Dar n-a fost să fie. Societatea din RM practică o ciudată contraselecție, societatea moldovenească promovează în posturi nu oameni erudiți, ci – dimpotrivă, – persoane care știu doar a dăuna intereselor noastre naționale.

Vlad Pohilă a cunoscut la perfecție marile centre culturale și istorice ale Rusiei (Sankt-Petersburgul, Moscova, Velikii Novgorod și altele), a știut vestitele muzee din marile orașe ale Rusiei, a cunoscut marea cultură, literatură și democrație rusă. În același timp, Vlad s-a pronunțat constant și vehement împotriva rusificării limbii române, împotriva cozilor de topor din RM care sunt în-

totdeauna gata să trădeze istoria, memoria și interesele românilor, în primul rând, ai celor din RM.

Dumnezeu să-l ierte!

Exprim condoleanțe rudelor, prietenilor, tuturor celor care l-au știut și l-au apreciat pe Vlad.

Anatol PETRENCU

Basarabia Literară [online]. 19 Mai 2020 [citată 20.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/y75zpm9a>

CĂRTURARUL LUPTĂTOR

Când dispar marii luptători ai Basarabiei, durerea mulțimilor derutate se numără în ore sau zile. Iar autoritățile fățarnice și antiromânești de la Chișinău, ca și în cazul lui Ion Ungureanu sau Alexandru Moșanu, vor evita să transforme ultimul drum în zi de doliu din considerentul că „naționaliștii nesupuși” își servesc poporul, și nu pe ei. Doar batalionul sacru, în avangarda căruia s-a aflat de la începuturi Vlad Pohilă, va coborî drapelele în bernă și va cere învoirea Celui de Sus să-l așeze în galeria ilustră a neamului românesc și să-i îngăduie să îngrijească și din ceruri Grădina cu flori eterne a limbii române.

Viața unor oameni erudiți ca Vlad Pohilă nu a fost una însoțită de egoism, bunăstare, titluri academice și recunoaștere științifică. Dimpotrivă. Dacă am avea posibilitatea să privim filmul vieții lui Vlad Pohilă, am rămâne surprinși de eroismul și zbaterele sale îndelungate pentru a ajunge la statutul cărturarului autentic fără a plăti bir ideologiei imperiale și a face concesii rușinoase. A ales viața de pustnic pentru a fi liber să-și spună rugăciunile în limba română, să aibă oricând dreptul – fără învoire, cenzură și botniță – să-și scrie opera în limba română, să poată iubi nestingherit Basarabia natală, neamul său și România-Mamă.

Încă în anii de studenție (1970-1975), el căuta adevărul în afara cursurilor universitare și manualelor oficiale. Cu o pregătire temeinică din familie, cu rude apropiate refugiate, în 1944, în dreapta Prutului, tânărul student nu a înghițit otrava teoriei staliniste că moldovenii și românii sunt două popoare diferite și vorbesc două limbi diferite. A înțeles destul de repede că arma

cea mai puternică a unui intelectual basarabean sunt cunoștințele profunde și voința de a nu te lăsa corupt sau strivit de regimul sovietic. A făcut carte foarte serioasă și a ales să servească neamul românesc și să lumineze poporul. Ceea ce a și înfăptuit de-a lungul a peste patru decenii cu o dăruire impresionantă, cu prețul vieții personale și a carierei științifice. Cu prețul marginalizării și singurătății intelectualului onest, blamat de cohortele de colaboraționiști și carieriști, care în anii de ocupație sovietică îl acuzau de naționalism românesc, iar după Independență – de subminarea statalității moldovenești.

Vlad Pohilă a avut mai multe visuri și un singur Ideal. Când l-am cunoscut la Universitate în anul 1971, visa la cărți. Diverse, frumoase și cât mai multe în limba română. Avea un dar aparte de a te convinge să citești cărți de valoare, studii sau manuscrise din alte veacuri. Știa în care bibliotecă din Chișinău se află fiecare enciclopedie, operă sau ediție rară. Înzestrat cu mult har, îi lipsea doar talentul să-și ascundă dragostea față de frumusețea limbii materne, față de marile personalități ale istoriei și culturii române. Se zidea între cărți și trăia între ele cu evlavie peregrinului înconjurat de lucruri sfinte. După absolvire, convingându-se ce propagandă dezgustătoare, antiromânească se făcea în redacții și academii, s-a reprofilat și a plecat la Moscova să lucreze ghid în turismul internațional. Din câte îmi povestea, în acei ani a cunoscut fericirea, fiindcă ghida grupurile turistice din România și lega-se zeci de prietenii cu românii de peste Prut și din diferite țări ale lumii. Prin ei, atingea pământul Patriei-Mame, prin ei și-a adunat o discotecă și o bibliotecă de cărți românești, poate una dintre cele mai bogate din Basarabia înstrăinată.

Recunoștința fiind o floare-lipsă sau pe cale de dispariție la majoritatea consângenilor, știu că inimosul coleg de breaslă a fost un mare filantrop și a ajutat dezinteresat foarte mulți moldoveni, a trudit adeseori pentru alții fără să primească un ban sau să audă cuvântul „mulțumesc”. Pe cont propriu, supravegheat și expus pericolului de a ajunge șomer, în perioada moscovită, a ajutat mulți intelectuali basarabeni să-și organizeze propriile biblioteci în limba română. Ani la rândul, ghidul Vlad Pohilă a jucat excelent rolul „caprei cu trei iezi”, aducând de la Moscova la Chișinău desagi încărcați cu cărți românești. Repet: cu riscuri enorme, în anii de

ocupație sovietică, a ajutat generații de intelectuali basarabeni să-și întemeieze o bibliotecă personală de carte românească. El permanent a avut convingerea că prin formarea unei intelectualități naționale se va ajunge, inevitabil, și la luminarea și la deșteptarea maselor largi de moldoveni. Ceea ce s-a și produs în anii de trezire națională 1986-1991.

Mișcarea de Eliberare Națională i-a dezlegat aripile largi și Vlad Pohilă a devenit un lider spiritual. Cunoștințele sale enciclopedice l-au ajutat să dăruiască poporului reînviat cărți și articole încărcate de argumente, să convingă masele dezmoțite să-și ceară drepturile legitime la limba română și alfabetul latin. Puțini cunosc, dar Vlad Pohilă a organizat în taină tipărirea primului număr al *Glasului* în grafie românească la prietenii săi din Lituania. Tot el aduce acasă camionul încărcat cu tirajul interzis, fiind vânat de securiștii sovietici pe o distanță de peste două mii de km. În condiții de teroare, cărturarul trece pe baricade împreună cu intelectualitatea de creație și cu toții fac front comun cu poporul. Această unitate miraculoasă dintre intelectuali și popor aduce cele mai mari victorii. Vlad Pohilă, prin mesajul său public unificator din acei ani, are o contribuție majoră la consolidarea forțelor naționale și la democratice. Opera sa imensă, diversificată și împrăștiată, adună basarabeni sub Tricolorul românesc și îi apropie de idealul vieții lui Vlad Pohilă – Reunirea Basarabiei cu Patria-Mamă și reîntregirea poporului român.

Nu putem rosti cuvântul adio prietenului și fratelui românilor basarabeni, fără să privim la obrazul gros al unor instituții pretins naționale și științifice. Este o rușine pentru Academie că oameni ca Vlad Pohilă, cu dicționare și cărți, cu revista *BiblioPolis* și serialul *Calendar Național* în spate, a fost tratat ca un pasager, fără onorurile cuvenite din partea forului științific. Evident că Vlad Pohilă, în modestia și cuminența lui proverbială, nu a avut nevoie de titlul de academician și nici de chitia ceea de „Doctor Honoris Causa”, nici de o instituție pusă în buzunarul partidelor de la putere. Voi, flămânzilor de titluri și deșertăciuni, ați avut nevoie de numele lui ca să aveți măcar câteva personalități să vă salveze instituția naufragiată de atâta timp în mlaștina sovietică. Plecarea subită a unui jurnalist și cărturar de dimensiunea enciclopedică a lui Vlad Pohilă, care a dăruit poporului său o ladă de zestre dol-

dora de bijuterii și nestemate, a lăsat moștenire zeci de materiale științifice și sute de articole și emisiuni educative, nu poate să nu pună pe gânduri o populație tot mai lipsită de intelectuali, de luptători și oameni de cultură. Pierderile în lanț din ultimele două decenii, marginalizarea sau scoaterea din circuit a personalităților de valoare, care au constituit nucleul Mișcării de Eliberare Națională și au orientat Basarabia spre România și Europa, aducerea în prim-plan a plevuștii, politicaștrilor, profitorilor și scandalagiilor, e un semn cât se poate de clar că rămânem tot mai dezgoliți în fața vifornițelor siberiene, a marionetelor dodoniste și a „națiunii civice moldovenești”. Înstrăinați de cauza națională, împărțiți în partidute, dezbinați de idoli de lut, încărcați de ură unul împotriva altuia, suntem transformați treptat într-o turmă jalnică și devenim o pradă ușoară în gheara monstrului, care revine în forță pe pământul Basarabiei.

Încă unul dintre liderii spirituali ai Mișcării de Eliberare Națională din Basarabia pleacă spre Ceruri cu sufletul amărât că nu a prins reîntregirea națiunii române. A fost un mare cărturar și luptător, a fost un Om blând, care respecta și ținea sincer la oameni, a fost un Om care iubea neamul românesc și avea o inimă cât icoana României întregi. O viață întreagă s-a aflat în bătaia puștii cu lunetă, dar a ținut Tricolorul sus. Astăzi ne transmite Drapelul, Idealul și Îndemnul să-i continuăm cauza!

Adio, drag prieten! Dumnezeu să te odihnească și să-ți îngăduie, pe săturate, să privești din Ceruri Grădina Maicii Domnului – România întreagă!

Alecu RENIȚĂ

Natura [online]. 25 Mai 2020 [citat 25.05.2020].

Disponibil: <https://tinyurl.com/y827ebmx>

* * *

Astăzi l-am petrecut pe ultimul drum pe bunul meu prieten Vlad Pohilă.

Sincer să vă spun, nu m-am așteptat să vină atâta lume! N-am făcut prea mare publicitate legată de data și ora înmormântării, de teamă că nu le vor permite tuturor celor care l-au respectat și l-au

iubit să-și ia rămas bun de la el! Slavă Domnului, a fost o mulțime de oameni, care au avut acces liber în cimitir! Toți – unul ca unul! Intelectuali de marcă, deputați, scriitori, artiști plastici, ziariști, lingviști, bibliotecari – oameni care îi sunt recunoscători pentru tot ce a făcut pentru limba română. „Limba română este partea cea mai importantă a vieții mele”, îmi spunea Vlad Pohilă, într-un interviu publicat în cartea mea *Nevoia de oameni*. „Cuvântul se răzbună, dacă nu e pus la locul potrivit și nu e împlânzit”, îmi mai spunea Vlad în acel interviu de neuitat. De-a lungul vieții sale, el a tot împlânzit cuvintele limbii române și ne-a îndrumat să le iubim. Și mai zicea scumpul meu prieten în acel interviu: „Vreau să-mi văd tipărită și o carte de eseuri cu portrete de oameni dragi – de la Maria Tănase și Nichita Stănescu la Tamara Gorincioi, Ghenadie Jalbă și Teodor Buzu”.

Vlad a iubit limba română și cultura română ca nimeni altul din întreg spațiul nostru basarabean! A făcut pentru limba română mai mult decât mulți savanți luați împreună! Vlad... Vlad... a făcut mult pentru noi! Odată cu plecarea lui, a rămas un mare gol în cultura noastră! De acolo, din Ceruri, el ne va mai spune ce înseamnă dragostea față de limba română!

Nicolae ROIBU

CÂTEVA CUVINTE LA DESPĂRTIREA DE VLAD POHILĂ

A plecat la Domnul Vlad Pohilă. A plecat pe neașteptate și mult, mult prea devreme.

Am fost colegi de Universitate între anii 1970-1975. Am învățat în aceeași grupă la secția Jurnalistică, Facultatea de Filologie. Sunt 50 de ani de când am prins a ne cunoaște. Ca el, eram câțiva băieți la vârsta de abia 17-18 ani, când am început studiile, majoritatea dintre colegi fiind cu armata făcută ori absolvenți ai școlilor pedagogice. Vlad a fost primul care a șters diferența. Prin seriozitate și consacrare Cărții, dar și prin felul lui de a fi: simplu, blând și prietenos cu toți, erudit și fără aere, cu sufletul mereu deschis. Locul unde era de găsit tot timpul era Biblioteca. A fost un cercetător înnăscut. Ciclurile de studii universitare, multe pline de inutile marxism-leninisme, s-au dovedit prea ușoare și prea

puține pentru a-i putea potoli setea de cunoaștere și, cu de la sine interes, a prins să învețe limbi străine: lituaniana, poloneza, ceha, bulgara, sârba...

Vlad a fost tipul de fecior de țărani hărăzit de veacurile dinapoi veșnicelor lucrări ale pământului și în care lumina cărții a făcut să strălucească ca un briliant, talentul lucrătorului harnic al țărâmului de lumină al literelor. Acestuia i s-a dedicat cu fidelitate și sacrificiu toată viața. Iar supranumele de Cărturar, cu care era prezentat foarte des în evenimente publice, emisiuni de radio și televiziune, i-a venit firesc și drept cunună la cele de jurnalist, traducător, lingvist...

Și pe deplin merit, pentru că Vlad a lucrat nu numai pentru instruirea până la perfecțiune a sa, el a vrut ca limba română, cea mult prea strâmtorată la ea acasă și mutilată metodic de zbirii ocupației străine, să revină acasă, să fie pusă în drepturile ei, să fie scrisă și vorbită corect de basarabeni. De asta, în anii de luptă pentru emanciparea limbii române, l-am putut vedea și admira implicat pe primele baricade. A fost momentul când a părăsit sălile liniștite de bibliotecă și s-a înrolat foarte activ în lupta împotriva sistemului sovietic de oprimare a limbii române.

În anii ceea, Vlad a fost și în misiuni riscante, parcă nepotrivite firii lui aparente. L-am auzit relativ recent, mărturisind într-o emisiune radio întreaga aventură a primului număr, tipărit cu caractere latine, a publicației *Glusul*. Pentru că la Chișinău și nicăieri în Basarabia nu existau tipografii care să poată face această lucrare, a trebuit să se caute soluții altundeva, dar tot în URSS. Periplul prin câteva capitale baltice al micului grup de intelectuali moldoveni, între care Vlad Pohilă și prietenul său, Zava (Iurie Zavadski), plin de obstacole și pericole, s-a încununat până la urmă de succes. *Glusul* a ajuns la timp la Chișinău și evenimentul apariției lui la marile mitinguri „pentru limbă și alfabet” s-a constituit într-un mare triumf.

M-am gândit că această fascinantă istorie, relatată cu har de povestitor, chiar de eroul ei principal, ar putea fi pusă la baza unui captivant film documentar, construit cu elemente complementare de ficțiune. Filmul ar fi în puterea Televiziunii publice, dar și a Centrului Național al Cinematografiei din Republica Moldova. Lucrarea ar fi binevenită întru reconstituirea și înveșnicirea lor:

atât a vremurilor de izbândă care au fost și se uită, cât și a intelectualilor temerari care le-au făcut și iată că... pleacă. Adio, Vlad. Drum lin și luminos spre Ceruri.

Valeriu SAHARNEANU

*Valeriu Saharneau [online]. 17 Mai 2020 [citat 18.05.2020].
Disponibil: <https://tinyurl.com/y9u9yr2z>*

* * *

Adio, drag prieten **Vlad POHILĂ**, excelent cărturar, UN MUNTE DE SPIRITUALITATE ROMÂNEASCĂ, pe care ai apărut-o și ai dăruit-o mereu oamenilor, cu un altruism inedit.

*Doi basarabeni din Germania:
ing. Eugen STATNIC (n. 1929);
ex-conf. univ., dr. Nicolae COJOCARU (n. 1935)*

IN MEMORIAM VLAD POHILĂ: AȘA CUM L-AM CUNOSCUȚ

Un mare doliu pentru întreaga intelectualitate basarabeană, o tristă veste – Vlad Pohilă s-a dus pe drumul neîntoarcerii – un Mare Român, un luptător temerar pentru limba română, pentru Reunirea Basarabiei cu Patria-Mama – România.

Vlad Pohilă a fost un renumit lingvist, scriitor, traducător, publicist, redactor.

El a rămas pentru noi un Mare Domn al Limbii Române, al bibliotecilor, al cărții.

Cea mai mare bogăție a lui a fost Cartea.

Modus vivendi – felul de a fi, de a trăi în carte, pentru carte și cu carte.

Vlad Pohilă avea o profundă dragoste de meleagul natal, de locul, unde pentru prima dată a văzut lumina zilei, vatra unde a copilărit, satul natal Putinești, raionul Florești. Ce frumos scia despre școala din sat, despre dascălii săi, care au adus un aport profund la educația elevilor satului Putinești, despre primul învățător Vasile Victor Tanasov, despre profesorul de limba franceză cu o bibliotecă mare în limba română – Herman Veismann (cu facultatea făcută la

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași). În editorialul *Primele biblioteci, primii bibliotecari*, scria despre biblioteca din școală și din sat, care îi poartă numele, unde a apărut și s-a dezvoltat dragostea de carte, unde i s-a deschis orizontul spre lume. A scris și despre marile biblioteci, unde a lucrat cu fondul de carte românească (erau anii '70-'80 ai sec. XX): Biblioteca „Lenin” – azi Biblioteca de Stat a Rusiei, Biblioteca din Sankt-Petersburg „Saltâkov-Șcedrin”, Bibliotecile din Kiev, Odesa, Cernăuți, Biblioteca AȘ a Moldovei, Biblioteca AȘ a României, Biblioteca Universității „A.I. Cuza” din Iași și multe-multe alte biblioteci. El scria, că „bibliotecile, cărțile, lecturile, mi-au purtat mult noroc, și adeseori în viață!”.

Multe lucrări meritorii a scris Vlad Pohilă – un mare bibliofil și bibliolog, care au valori spirituale și morale de mare însemnătate pentru educația patriotică a tinerei generații, în care a promovat românismul și limba română. A fost un mare luptător. În anul 1989, împreună cu prietenul său Horia Zava (Iurie Zavadschi), au plecat la Riga și la Vilnius cu ajutorul Doamnei Lica Melnic pentru a tipări primul număr al ziarului *Glasul* în limba română cu alfabet latin. (Iurie Zavadschi/ Horia Zava a fost pictorul Editurii „Timpul”, a fost și redactor artistic al cărții mele *Ornamente populare moldovenești*, Chișinău, 1984).

Vlad Pohilă a fost un Om de omenie cu un suflet curat de copil, un om cu multă credință și multă dragoste, simplu, modest, sociabil și onest.

L-am cunoscut în toamna anului 2017, mi-a fost redactor la cartea *Cultura materială și spirituală a românilor din Basarabia din sec. XIX-XX. Schițe și studii etnografice*, a scris prefața și un articol despre cartea *Ornamente populare moldovenești*.

Am pierdut un mare prieten, un frate mai mic, cu care am lucrat asupra ultimei cărți. Avea o erudiție profesională de înaltă calitate, era un cărturar generos cu cei din preajmă, dăruindu-le toată căldura sufletului său. Era bucuros când îmi redacta cartea, vroia să cunoască cât mai mult despre valorile noastre naționale: obiceiurile și tradițiile străbune, cultura populară românească – să fim mândri că suntem români.

În cartea *Și totuși, limba română* scria despre „mizeria materială” și „decăderea spirituală”, dar mai ales despre „formarea verticalității civice și morale”.

A fost și este pentru noi toți, care l-am știut, un mare patriot și va rămâne veșnică amintirea – o lumânare aprinsă în sufletele noastre.

Am impresia că acolo, pe tărâmurile cerești, se plimbă liniștit cu zâmbet pe buze, „pe câmpul mirific cu flori alese al limbii române”, matricea basarabeană, susținându-și neamul românesc.

Vlad Pohilă rămâne a fi o amintire veșnică în memoria întregului neam românesc.

*Silvia ȘARANUȚĂ,
etnograf*

A plecat un Uriaș al Limbii Române, un luptător și un promotor al Limbii Române vorbite corect, un îngrijitor dăruit al limbii, un Titan al Lingvisticii, un publicist de marcă și un traducător subtil, eseist, redactor de carte și presă, om de cultură, Vlad POHILĂ.

Pentru mine, va rămâne cel mai mare cărturar și intelectual de rasă, un cultivator deosebit al limbii în care a vorbit toată viața, un Om de o modestie despre care poți citi doar în cărți.

Și dacă viața i-a fost atât de scurtă și a plecat atât de subit, să ne fie lungă și frumoasă amintirea despre cel care a fost Vlad POHILĂ, acest Frumos și Senin Om!

Iartă-ne, Vlad, că nu am știut să te apreciem la mărimea, inteligența, cultura și generozitatea ta...

Dumnezeu să te aibă în paza Lui...

Eugenia TOFAN

Mi-l amintesc pe Vlad Pohilă în două ipostaze. Mai întâi, buchisind vreun text, cu migală, aplecat cu toată figura asupra unei cărți.

Pe urmă, când cu destindere și cu o plăcere nedisimulată vorbea, surâzând, pe o temă care se afla în aria preocupărilor lui, bucuros că se mai interesează și alții să știe ce lui i se părea complexitor.

Dincolo de erudiția sa și de modestia lui ieșite din comun, am ținut la el pentru că m-a tratat cu o prietenie fără margini, care nu se împiedica de nici o piatră lumească.

Dumnezeu să te odihnească, Vlad. Ai fost printre cei mai buni dintre noi.

Vlad ȚURCANU

Am avut o strângere de inimă (am avut mai multe!), când feciorul meu, Călin, l-a vizitat la spital, ducându-i, pe timp de pandemie, mascat și înmănușat, un manuscris pentru lectură. După ce l-a dat gata, Vlad mi-a vorbit îndelung la telefon, foarte cald, despre dascălul nostru Nicolae Mătcaș, a apreciat efortul echipei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (care l-a ținut sub aripa ei ani buni și unde și-a câștigat onest pâinea) și m-a asigurat că va fi o carte frumoasă. Iată că acum va fi și mai prețioasă, fiind, probabil, ultima pe care a redactat-o. A doua zi după ce încheiase lectura, era deja externat, cu speranța că o dietă îl va face din nou bine. Voi păstra acest manuscris. Poate cândva cineva va strânge mărturiile ale trecerii lui prin Limba Română, într-un volum dedicat lui, pe care (da!) cineva trebuie să-l adune. Așa cum Vlad a scris despre TOȚI. Paginile de la urmă aveau și o picătură de sânge, scăpată, probabil, din vreun deget suferind după ultima înțepătură de seringă. Una dintre ele era scrisă de Elena Dumeniuk șotia regretatului Ion Dumeniuk. Și, ca să rămână această filă, mai adaug că vorbisem cu distinsa Doamnă cu câteva ore înainte să aflu această veste amară. Cred că LIMBA ROMÂNĂ din Basarabia s-a scris și cu sângele lui Vlad Pohilă. Mi-a mai spus că și Dna Maria Cosniceanu merita un volum la cei 85 de ani! Vlad, ai plecat în aceeași zi în care a plecat și Mihai... Mi-a spus: „Ce mesaj tulburător ai adăugat în carte...” Prea multe, prea multe emoții pentru o singură zi!

*Dr. hab. în filologie Elena UNGUREANU,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

VLAD, CĂRTURARUL

Vestea mi-a venit cu totul pe neașteptate, ca un trăsnet de primăvară: a decedat Vlad Pohilă... Foarte trist. Îndurerat... Nu-mi venea să cred. Și acum nu-mi vine, Doamne, Doamne! Așa pe neașteptate! Doar este despre un om foarte apropiat și important pentru mine! Ne cunoșteam de prin anul 1976, încă după absolvirea universităților, în vremea când ambii ne făceam studiile de doctorat la Academia de Științe și locuiam împreună la căminul Academiei de pe strada cu același nume. Odaia în care locuia era plină de cărți. Aici mereu mirosea a carte, a cafea și a fum de țigară... Aici lumina nu se stingea decât hăt după miezul nopții. Ne întâlneam des la discuții despre cărți, despre filosofie, estetică, literatură, creație...

Da, acum multe se spun despre Vlad Pohilă, că este o mare personalitate a culturii românești, unul din cei mai importanți specialiști filologi de la noi, mare cunoscător și promotor al limbii române, scriitor și publicist. Un Om de o mare și incontestabilă valoare! „Cumințenia Pământului”, vorba lui Vasile Șoimaru, cel mai apropiat prieten al lui Vlad. Adesea îi surprindeam pe ambii, stând la o cafea și discutând la terasa de lângă Biblioteca Națională de pe strada 31 August 1989... Om de o impresionantă integritate, blajinătate, generozitate, dar și verticalitate. „Om de o divinitate rară” (Victor Cobzac)... Om simpatic și sincer, de o rară curiozitate, apreciere, admirație, grațitudine, poate, proverbiale...

Adevărat, adevărat, adevărat! Dar este un om foarte important și pentru mine personal. Anume Vlad este (nu pot spune că a fost...) omul care m-a susținut și m-a încurajat mult în cariera mea profesională, în domeniul filosofiei și esteticii, dar mai ales în începuturile mele literare. Mi-a lecturat primul și, pe alocuri, mi-a redactat una din cărțile mele de estetică – *Tendința spre frumos și frumusețea tendințelor*, apărută încă în anul 1987 la Editura „Cartea moldovenească”. Apoi mi-a lecturat, la fel fiindu-mi primul cititor, și mi-a redactat volumele mele de versuri *Surprize* (2016) și *Drumuri* (2018), la cea din urmă scriindu-mi și o interesantă prefață cu o analiză critică a poeziei mele. Mi-a fost și moderator de excepție la lansările mele de carte de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, evocându-mi, în cunoștință de cauză, biografia și creația. Mi-a spus multe lucruri interesante și prețioase despre creație, despre poezie...

Pe lângă toate enumerate, legate de carieră, de creație, s-a întâmplat ca Vlad să-mi fie aproape și prin faptul că s-a adeverit a fi din Putinești Floreștilor, consătean cu regretata mea soție Tamara. Pe Tamara a cunoscut-o foarte bine, dar și pe fratele ei, Vitalie, care mai apoi și-a făcut studiile la Universitatea „M. Lomonosov” din Moscova și a devenit cunoscut savant în domeniul chimiei, și pe părinții acestora, respectiv, socrii mei, Nicolae și Valentina Solcan – ambii fiindu-i învățători la Școala din Putinești, Nicolae Solcan fiind și director de școală. Ori de câte ori ne întâlneam cu Vlad și discutam, de fiecare dată își aducea aminte cu drag și cu recunoștință de familia Solcan, de tot ce era legat de Putinești, își elogia mereu învățătorii săi. Iar socrii mei, Nicolae și Valentina Solcan, de câte ori luam aminte, vorbeau foarte frumos de Vlad ca fiind unul din cei mai buni, deștepți și sânguincioși elevi care, erau siguri de aceasta, le va duce faima peste ani, cum și s-a adeverit pe deplin, astfel că Biblioteca din sat, de pe timpul vieții, din 2017, poartă numele marelui Cărturar Vlad Pohilă...

Și ca personalitate Vlad a fost, și este!, un Om de excepție, o raritate, un Om de o înaltă inteligență, de o rară cumsecădenie, omenie, modestie. Se vorbește acum, din păcate, doar când a plecat..., multe despre el și cred că se va vorbi încă și încă... Merită să-i fie continuată truda, oboseala lui, strădania pentru carte, limbă, cultură. L-am știut ca un neobosit cercetător literar și științific, care putea să muncească până și nopțile, uitând de multe ori de mâncare și chiar de apă... Așa a fost. Așa îl voi ține minte... Îmi va lipsi mult-mult... Chiar mă gândeam la următoarea mea carte de versuri și proză, de care Vlad știa și poate că o aștepta, pentru că mă încurajase să public ceva și din proza pe care știa că o am..., să i-o încredințez tot lui spre lecturare și posibilă redactare... N-am dovedit... Acum, mă gândesc, cui?... Un gol imens nu doar pentru mine, dar, cu siguranță, și pentru multă lume, pentru întreaga noastră cultură și spiritualitate românească...

Mulțumesc, Vlad!

Mulțumesc mult pentru tot ce ai făcut pentru mine, pentru Basarabia românească!

Bunul Dumnezeu să te odihnească în pace!

Prof. univ. dr. Grigore VASILESCU

PLEACĂ ÎN NEMURIRE VLAD POHILĂ

PLEACĂ în NEMURIRE VLAD POHILĂ, un marcant om de cultură, lingvist, publicist, scriitor, traducător...

Personalitate integră, de o discreție și modestie ieșite din comun, Vlad Pohilă a stat (și mereu va fi) la rădăcina deșteptării naționale din anii '90, fără să pretindă lauri și aclamații sonore. Arma lui era penița, iar cărțile sale *Să citim, să scriem cu litere latine* (1989), *Grafiă latină pentru toți* (1990) se transmiteau din mână în mână la ședințele cenaclului literar „Alexe Mateevici”, la demonstrațiile din Piața Marii Adunări Naționale, unde se scria istorie în anii de trezire a conștiinței românești.

Însuși Grigore Vieru, marele Grigore Vieru, îl caracteriza astfel pe cel dispărut în aceste zile: „Un remarcabil lingvist, dar și strălucit publicist este Vlad Pohilă, care s-a ascuns în adâncul unei modestii rar întâlnite la noi”.

Enciclopedist, poliglot, om de înaltă cultură (autor/ traducător de dicționare, enciclopedii...)

Vlad Pohilă, autorul neuitatei lucrări *Și totuși, limba română*, pentru totdeauna a consfințit dreptul nostru la denumirea corectă a LIMBII vorbite și la (re)unirea cu Țara.

Drum lin printre îngeri!

*Maria VLEJU,
șef adjunct, Direcția Generală Educație Telenești
Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri” Telenești, Moldova
[online]. 18 Mai 2020 [citat 19.05.2020].
Disponibil: <https://tinyurl.com/y8kt5axo>*